NTNU – Trondheim
Norwegian University of
Science and Technology

Department of Psychology

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116

Academic contact during examination: Eva Langvik

Phone: 73 59 19 60

Examination date: 10.12.2014

Examination time (from-to): 09:00 – 13:00

Permitted examination support material: None

Other information:

Language: English/Norwegian

Number of pages: 2

Number of pages enclosed: 0

Checked by:

Date Signature

ENGELSK:

Please answer all questions below:

1. Describe the circumplex-model of personality.
2. What is Social role theory?
3. Describe Eysenck's PEN-model and address the differences and similarities between this model and the model suggested by Cattell.
4. Describe the research on positive emotions within personality psychology .
5. Describe the structure of personality as suggested by Freud.
6. What is genotype-environment correlation?

BOKMÅL:

Alle spørsmålene skal besvares

1. Gjør rede for Circumplex-modellen.
2. Gjør rede for Sosial rolle teori (Social role theory).
3. Beskriv Eysenck's PEN-modell og pek på likheter og forskjeller mellom denne modellen og Cattell's modell.
4. Gjør rede for studiet av positive emosjoner innenfor personlighetspsykologien.
5. Gjør rede synet på personlighetsstrukturen (Structure of personality) innenfor Freuds teori.
6. Gjør rede for genotype-miljø korrelasjon (genotype-environment correlation).

EKSAMEN PSY1016/PSYPRO4116

<u>Alle</u> spørsmålene skal besvares

Generell sensorveiledning: Om EN oppgave besvares dårlig eller blankt, er det ingen automatikk i at hele oppgaven skal få stryk. Det vil si, på tross av en blank oppgave kan kandidaten ende opp med en grei karakter om alle de andre oppgavene er meget godt besvart.

7. Gjør rede for Circumplex-modellen

   Sensorveiledning : T. Leary, to dimensjoner som beskriver menneskelig interaksjon/interpersonlige relasjoner. Status (dominant-underkastelse) og kjærlighet(varm-kald). Wiggin's satte disse dimensjonene i system, circumplex(sirkel)modell. Leary og Wiggins beskriver interpersonlige trekk – sosial utveksling av Status og Kjærlighet/varme

   Tre fordeler med Wiggin's Circumplex:

   Gir en eksplisitt definisjon av interpersonlig atferd

   Spesifiserer forholdet mellom hvert enkelt trekk med alle andre trekk i modellen

   Beliggenhet (de trekk som ligger nært er like)

   Bipolaritet (trekk rett ovenfor hverandre er motsatt)

   Ortogonalt (de vinkelrett ovenfor hverandre er urelatert, se modell)

   Inviterer til forskning på områder ved psykologisk fungering som er blitt oversett.

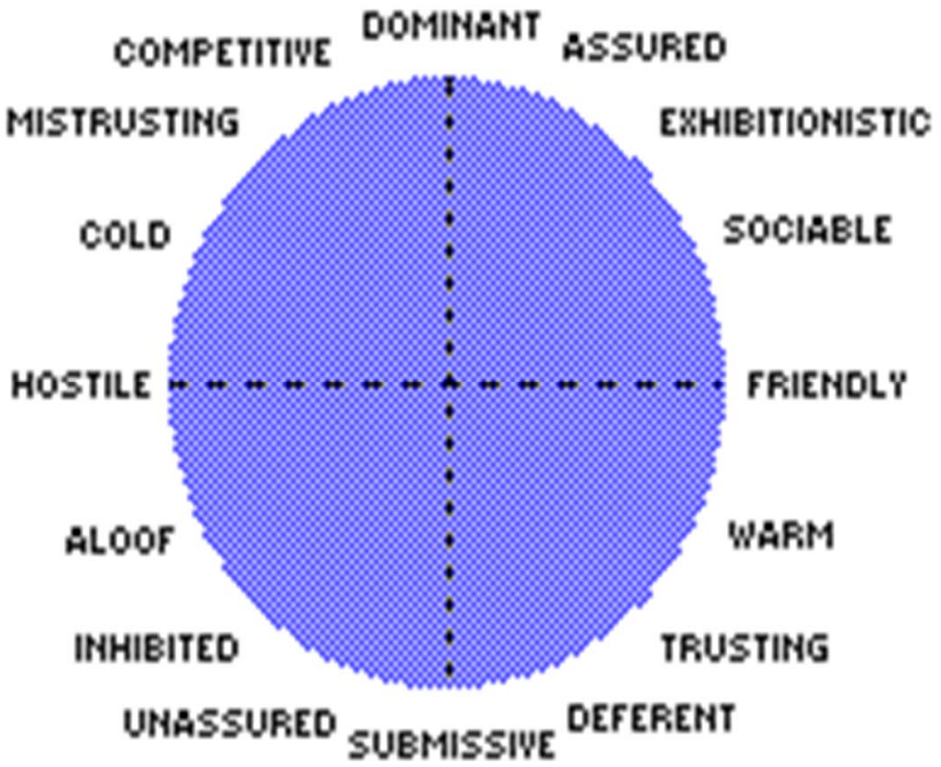

8. Gjør rede for Sosial rolle teori (Social role theory)

   Sensorveiledning : Social role theory (Eagly). Forklarer kjønnsforskjeller ut fra ulik deltagelse i ulike roller og forventninger om roller i samfunnet. Forskjeller er lært, tett knyttet til sosialiseringsteori og forsterkning, og sosial læringsteori (Bandura). Bevis for ulikbehandling av gutter og jenter, -kritikk: ulik respons på behandling som årsak til behandling? Sos.Rol.T kritisert for å ikke forklare opprinnelsen til forskjellen mellom menn-kvinner, og hvorfor aksepteres disse ulike rollene osv.. Finner størst forskjell i personlighet i egalitære samfunn, noe som går i mot Sos.r.T.

9. Beskriv Eysenck's PEN-modell og pek på likheter og forskjeller mellom denne modellen og Cattell's modell.

   Sensorveiledning: Eysenck's tre - faktor modell PEN

Neuroticism: Anxious, depressed, guilt feelings, low self-esteem, tense, irrational, shy, moody, emotional.

Extraversion: Sociable, lively, active, assertive, sensation -seeking, carefree, dominant, surgent, venturesome.

Psychoticism: Aggressive, cold, egocentric, impersonal, impulsive, antisocial, unempatetic, creative, though-minded.

Både N og P er normale trekk, men representerer disposisjoner. Formulerte teorier om den biologiske basisen. Fenotypiske personlighetstrekk linket til biologiske prosesser. Raymond Cattell tok utgangspunkt i 4,500 ord og gjorde leksikalsk analyse, Statistisk tilnærming, Inspirert av vitaminforskning og tok utgangspunkt i den leksikalske tilnærmingen, Fokuserte på datatriangulering,

16PF måler Primære og globale trekk. Studentene trenger ikke gjengi alle trekkene i 16PF, men de tre i PEN-modellen må være med.

Likt: Begge er trekk-teoretiske tilnærminger til personlighet (i motsetning til f.eks psykodynamisk osv). Hierarki (overordnede og mer spesifikke trekk). N og E i begge modellene. Eysenck's modell er teoretisk, fokus på biologiske/fysiologiske strukturer/prosesser. PEN-modellen den modellen med færrest trekk (tre) 16PD fra C har 16. Begge blitt kritisert for feil antall trekk, hovedsakelig fra FFM/big-five tilhengere.

10. Gjør rede for studiet av positive emosjoner innenfor personlighetspsykologien.

Sensorveiledning: Her kan studentene hente kunnskap fra ulike steder i pensum. Kap 13/14 (avh av hvilken utgave av boken) omhandler emosjoner. State og trait er et sen-

tralt tema, -lykkelig nå vs lykkelig disposisjon, (emosjonelle trekk). Også positive emosjoner har funksjoner (jfr darwin). Positive emosjoner innenfor både den dimensjonelle og kategoriske tilnærmingen til følelser. Ekman- følelser universelle-medfødt, smiler selv om man aldri har sett noen smile (født blind). Positive følelser inngår som en basic emotion hos alle teoretikere(joy/pleasure). Izzard: følelser har motivasjonelle egenskaper. Innenfor den dimensjonale tilnærmingen skiller man mellom Høy vs lav aktivering og ubehagelig-vs ubehagelig. Positive affekt blir her det motsatte av å kjede seg, være søvnig, daff, mens avslappet og rolig blir bipolært til negativ affekt. Positive følelser kan studeres ved at man ser på innhold av positive følelser i livet, hva lykke er og hva fornøydhet med livet er (Larsen, Diener, Emmons). Boka nevner også forskning på konsekvenser/utfall av lykke og hvordan det kausale forholdet mellom lykke og livsutkomme (f.eks penger) er. Dette er noe som også omhandles i kap 19(18): personlighet-helse. Positive følelser og stressmestring. Videre, i trekk-kapitlet og beskrivelser av trekket ekstroversjon, står positive følelser sentralt. Kap 8 tar også for seg emosjonell stil, affekt intensitet, og humørsvingninger. Både innhold og style er sentralt i forskning på positive emosjoner. Ulike modeller blir foreslått for å beskrive forholdet mellom personlighet og «well-being» og E og N er sentrale her. Modellene legger i ulik grad vekt på situasjonen og livsstil og direkte vs indirekte påvirkning av P-trekk.. Empiri (e.g)Larsen viser at det er lettere å få en ekstrovert enn en introvert i godt humør, og lettere å få en med høy skåre på N i dårlig humør (ift en med lav N-skåre).

11. Gjør rede synet på personlighetsstrukturen (Structure of personality) innenfor Freuds teori. Sensorveiledning: den topografiske modellen som beskriver Id, ego og superego, det ubevisste, pre-bevisste og bevisste. Rørsystem og trykk-tank, ventiler osv metafor beskrevet i boken. ID: psykisk energi, behovtilfredstillelse, Ego, Executive of personality, sekundære tankeprosessser. Ego er rørleggeren. (utvikles i de to første årene, realitets-prinsipp). Superego, ved 5-årsalderen,- ønsker å stenge alle ventiler (jfr metafor i pen-sumbok), moralsk styringsprinsipp,
12. Gjør rede for genotype-miljø korrelasjon (genotype-environment correlation). Sensorveiledning: G-E-C omhandler ulike måter miljøet påvirker det genetiske uttrykket. Geners interaksjon med miljøet skjer gjennom Passiv G-E-C, hvor f.eks. foreldre gir både gener og miljø til barna. Reaktiv G-E-C skjer ved ulik respons til ulik genotype, og aktiv G-E-C oppstår når noen med en gitt genotype aktivt oppsøker og skaper sitt miljø (velger ekstremsport). G-E-C kan være positive og negative (hemme og fasilitere).

NTNU – Trondheim
Norwegian University of
Science and Technology

Department of Psychology

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116

Academic contact during examination: Eva Langvik

Phone: 73 59 19 60

Examination date: 10.12.2014

Examination time (from-to): 09:00 – 13:00

Permitted examination support material: None

Other information:

Language: English/Norwegian

Number of pages: 2

Number of pages enclosed: 0

Checked by:

Date Signature

ENGELSK:

Please answer all questions below:

1. Describe the circumplex-model of personality.
2. What is Social role theory?
3. Describe Eysenck's PEN-model and address the differences and similarities between this model and the model suggested by Cattell.
4. Describe the research on positive emotions within personality psychology .
5. Describe the structure of personality as suggested by Freud.
6. What is genotype-environment correlation?

BOKMÅL:

Alle spørsmålene skal besvares

1. Gjør rede for Circumplex-modellen.
2. Gjør rede for Sosial rolle teori (Social role theory).
3. Beskriv Eysenck's PEN-modell og pek på likheter og forskjeller mellom denne modellen og Cattell's modell.
4. Gjør rede for studiet av positive emosjoner innenfor personlighetspsykologien.
5. Gjør rede synet på personlighetsstrukturen (Structure of personality) innenfor Freuds teori.
6. Gjør rede for genotype-miljø korrelasjon (genotype-environment correlation).

EKSAMEN PSY1016/PSYPRO4116

<u>Alle</u> spørsmålene skal besvares

Generell sensorveiledning: Om EN oppgave besvares dårlig eller blankt, er det ingen automatikk i at hele oppgaven skal få stryk. Det vil si, på tross av en blank oppgave kan kandidaten ende opp med en grei karakter om alle de andre oppgavene er meget godt besvart.

7. Gjør rede for Circumplex-modellen

   Sensorveiledning : T. Leary, to dimensjoner som beskriver menneskelig interaksjon/interpersonlige relasjoner. Status (dominant-underkastelse) og kjærlighet(varm-kald). Wiggin's satte disse dimensjonene i system, circumplex(sirkel)modell. Leary og Wiggins beskriver interpersonlige trekk – sosial utveksling av Status og Kjærlighet/varme

   Tre fordeler med Wiggin's Circumplex:

   Gir en eksplisitt definisjon av interpersonlig atferd

   Spesifiserer forholdet mellom hvert enkelt trekk med alle andre trekk i modellen

   Beliggenhet (de trekk som ligger nært er like)

   Bipolaritet (trekk rett ovenfor hverandre er motsatt)

   Ortogonalt (de vinkelrett ovenfor hverandre er urelatert, se modell)

   Inviterer til forskning på områder ved psykologisk fungering som er blitt oversett.

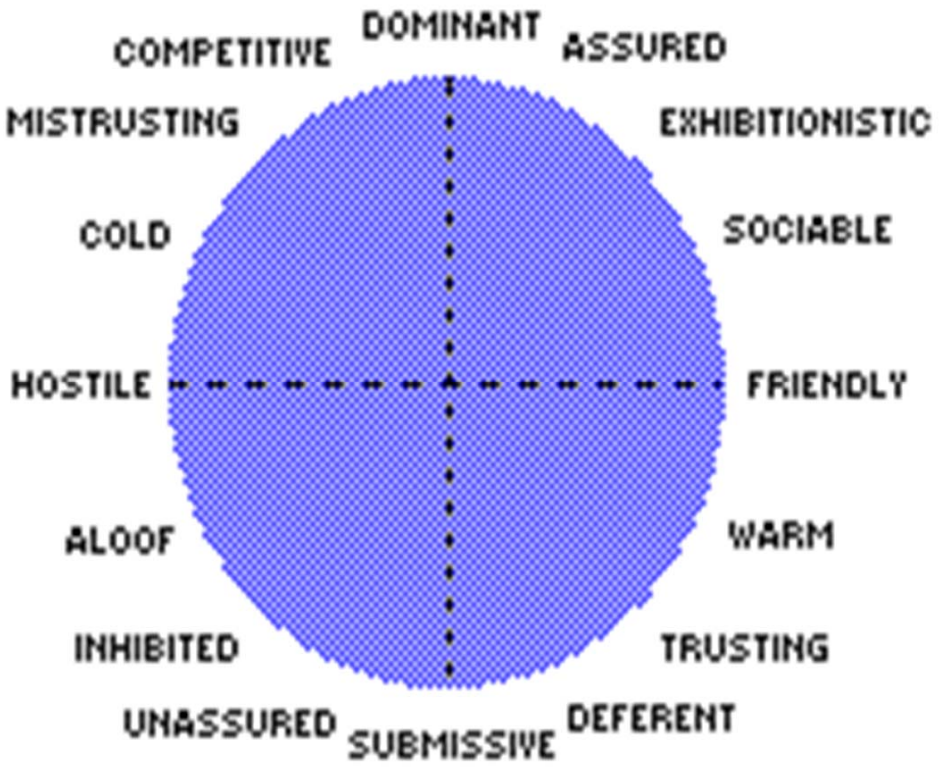

8. Gjør rede for Sosial rolle teori (Social role theory)

   Sensorveiledning : Social role theory (Eagly). Forklarer kjønnsforskjeller ut fra ulik deltagelse i ulike roller og forventninger om roller i samfunnet. Forskjeller er lært, tett knyttet til sosialiseringsteori og forsterkning, og sosial læringsteori (Bandura). Bevis for ulikbehandling av gutter og jenter, -kritikk: ulik respons på behandling som årsak til behandling? Sos.Rol.T kritisert for å ikke forklare opprinnelsen til forskjellen mellom menn-kvinner, og hvorfor aksepteres disse ulike rollene osv.. Finner størst forskjell i personlighet i egalitære samfunn, noe som går i mot Sos.r.T.

9. Beskriv Eysenck's PEN-modell og pek på likheter og forskjeller mellom denne modellen og Cattell's modell.

   Sensorveiledning: Eysenck's tre - faktor modell PEN

Neuroticism: Anxious, depressed, guilt feelings, low self-esteem, tense, irrational, shy, moody, emotional.

Extraversion: Sociable, lively, active, assertive, sensation -seeking, carefree, dominant, surgent, venturesome.

Psychoticism: Aggressive, cold, egocentric, impersonal, impulsive, antisocial, unempatetic, creative, though-minded.

Både N og P er normale trekk, men representerer disposisjoner. Formulerte teorier om den biologiske basisen. Fenotypiske personlighetstrekk linket til biologiske prosesser. Raymond Cattell tok utgangspunkt i 4,500 ord og gjorde leksikalsk analyse, Statistisk tilnærming, Inspirert av vitaminforskning og tok utgangspunkt i den leksikalske tilnærmingen, Fokuserte på datatriangulering,

16PF måler Primære og globale trekk. Studentene trenger ikke gjengi alle trekkene i 16PF, men de tre i PEN-modellen må være med.

Likt: Begge er trekk-teoretiske tilnærminger til personlighet (i motsetning til f.eks psykodynamisk osv). Hierarki (overordnede og mer spesifikke trekk). N og E i begge modellene. Eysenck's modell er teoretisk, fokus på biologiske/fysiologiske strukturer/prosesser. PEN-modellen den modellen med færrest trekk (tre) 16PD fra C har 16. Begge blitt kritisert for feil antall trekk, hovedsakelig fra FFM/big-five tilhengere.

10. Gjør rede for studiet av positive emosjoner innenfor personlighetspsykologien.

Sensorveiledning: Her kan studentene hente kunnskap fra ulike steder i pensum. Kap 13/14 (avh av hvilken utgave av boken) omhandler emosjoner. State og trait er et sen-

tralt tema, -lykkelig nå vs lykkelig disposisjon, (emosjonelle trekk). Også positive emosjoner har funksjoner (jfr darwin). Positive emosjoner innenfor både den dimensjonelle og kategoriske tilnærmingen til følelser. Ekman- følelser universelle-medfødt, smiler selv om man aldri har sett noen smile (født blind). Positive følelser inngår som en basic emotion hos alle teoretikere(joy/pleasure). Izzard: følelser har motivasjonelle egenskaper. Innenfor den dimensjonale tilnærmingen skiller man mellom Høy vs lav aktivering og ubehagelig-vs ubehagelig. Positive affekt blir her det motsatte av å kjede seg, være søvnig, daff, mens avslappet og rolig blir bipolært til negativ affekt. Positive følelser kan studeres ved at man ser på innhold av positive følelser i livet, hva lykke er og hva fornøydhet med livet er (Larsen, Diener, Emmons). Boka nevner også forskning på konsekvenser/utfall av lykke og hvordan det kausale forholdet mellom lykke og livsutkomme (f.eks penger) er. Dette er noe som også omhandles i kap 19(18): personlighet-helse. Positive følelser og stressmestring. Videre, i trekk-kapitlet og beskrivelser av trekket ekstroversjon, står positive følelser sentralt. Kap 8 tar også for seg emosjonell stil, affekt intensitet, og humørsvingninger. Både innhold og style er sentralt i forskning på positive emosjoner. Ulike modeller blir foreslått for å beskrive forholdet mellom personlighet og «well-being» og E og N er sentrale her. Modellene legger i ulik grad vekt på situasjonen og livsstil og direkte vs indirekte påvirkning av P-trekk.. Empiri (e.g)Larsen viser at det er lettere å få en ekstrovert enn en introvert i godt humør, og lettere å få en med høy skåre på N i dårlig humør (ift en med lav N-skåre).

11. Gjør rede synet på personlighetsstrukturen (Structure of personality) innenfor Freuds teori. Sensorveiledning: den topografiske modellen som beskriver Id, ego og superego, det ubevisste, pre-bevisste og bevisste. Rørsystem og trykk-tank, ventiler osv metafor beskrevet i boken. ID: psykisk energi, behovtilfredstillelse, Ego, Executive of personality, sekundære tankeprosessser. Ego er rørleggeren. (utvikles i de to første årene, realitets-prinsipp). Superego, ved 5-årsalderen,- ønsker å stenge alle ventiler (jfr metafor i pen-sumbok), moralsk styringsprinsipp,
12. Gjør rede for genotype-miljø korrelasjon (genotype-environment correlation). Sensorveiledning: G-E-C omhandler ulike måter miljøet påvirker det genetiske uttrykket. Geners interaksjon med miljøet skjer gjennom Passiv G-E-C, hvor f.eks. foreldre gir både gener og miljø til barna. Reaktiv G-E-C skjer ved ulik respons til ulik genotype, og aktiv G-E-C oppstår når noen med en gitt genotype aktivt oppsøker og skaper sitt miljø (velger ekstremsport). G-E-C kan være positive og negative (hemme og fasilitere).

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Institutt for psykologi

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 – Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Ingvild Saksvik-Lehouillier

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 29. mai 2017

Eksamenstid: 09:00-13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Målform/språk: Bokmål

Antall sider (uten forside): 1

Antall sider vedlegg: 0

Informasjon om trykking av eksamensoppgave
Originalen er:
1-sidig ☐ **2-sidig** ☐
sort/hvit ☐ **farger** ☐
skal ha flervalgskjema ☐

Kontrollert av:

Dato Sign

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

<u>Alle oppgavene skal besvares.</u>

Oppgave 1: Gjør rede for hvordan facebook kan brukes i forskning på personlighet. Diskuter hvilke typer data facebook kan generere.

Oppgave 2: Gjør rede for Cattell sin tilnærming til personlighet.

Oppgave 3: Gjør rede for begrepet selvaktualisering. Drøft hvordan selvaktualisering er forenelig med trekktilnærmingen

Oppgave 4: Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet. Hvilke utfordringer er knyttet til studier av kjønnsforskjeller?

Oppgave 5: Gjør rede for det kognitiv-affektive personlighetssystemet (CAPS).

Oppgave 6: Hva sier transaksjonsmodellen om sammenhengen mellom personlighet og helse?

Generell informasjon til sensorene og sensorveiledning

Alle oppgavene skal besvares, men en ubesvart oppgave gir ikke automatisk stryk. Det er totalvurderingen av besvarelsen som er avgjørende, og meget gode besvarelser på noen av oppgavene kan trekke opp.
Det er naturlig, gitt oppgavene, at studentene bruker mer tid/plass på å besvare noen av oppgavene enn andre. Men alle oppgavene teller like mye.

Oppgave 1: Gjør rede for hvordan facebook kan brukes i forskning på personlighet. Diskuter hvilke typer data facebook kan generere.

Det er ikke mye fokus på dette i pensumboka, så oppgaven er litt åpen. I følge pensumboka er det særlig L-data (life-outcome data) som Facebook kan generere. Her kan studentene feks vise eksempel på forskningsprosjekt hvor man undersøker sammenhengen mellom personlighetstrekk og aktivitet på facebook, motivasjon og det man poster på Facebook. På forelesningene har vi snakket litt om hvordan trekk, selvtillit og narsissisme predikerer tema folk skriver om på Facebook, og forskning som ser på hvordan behov for å tilhøre og selv-presentasjon forklarer hvorfor folk bruker Facebook.
Det kan også være at studentene velger å forklare hvordan facebook brukes til persontilpasset reklame. Det er også relevant hvis studentene skriver noe om hvordan man kan rekruttere deltakere gjennom facebook, eller hvordan man kan opprette en gruppe for å få en bedre forståelse av et tema med diskusjonsforum.

Oppgave 2: Gjør rede for Cattell sin tilnærming til personlighet.
Det refereres her til Cattell sin 16 PF teori. Fint om studentene plasserer denne innen trekktil-lænrmingen og om de diskuterer dette med antall trekk. Oppsummert fra slides:

- Raymond Cattell
- Tok utgangspunkt i 4,500 ord og gjorde leksikalsk analyse
- Statistisk tilnærming
- Inspirert av vitaminforskning
- Fokuserte på datatriangulering
- 16PF måler Primære og globale trekk

- Hierarkisk modell
- Brukt i yrkessammenhenger
- 16PF benytter STEN skårer
- Overlappende faktorer
- Omfattende taksonomi, for mange trekk?
- Statistisk tilnærming til personlighetsforskning

Oppgave 3: Gjør rede for begrepet selvaktualisering. Drøft hvordan selvaktualisering er forenelig med trekktilnærmingen

Maslow: "Musicians must make music, artists must paint, poets must write if they are to be ultimately at peace with themselves. What human beings can be, they must be. They must be true to their own nature. This need we may call self-actualization.
(*Motivation and Personality*, 1954)
Forenelighet: Felles for alle domenene, forstå menneskelig atferd; hvorfor man gjør som man gjør.
Likt med Disp/trekk: Folk er forskjellige ift grad av selvaktualisering.
Fint om studentene kommer inn på hvilke personlighetstrekk som kan tenkes å ha sammenheng med selvaktualisering.

Oppgave 4: Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet. Hvilke utfordringer er knyttet til studier av kjønnsforskjeller?

Kjønnsforskjeller omtales i flere kapitler, men her bør fokuset ligge på kap 17(16 i gammel bok). Teoriene som gjennomgås er Sosialiseringsteori(sosial læringsteori), Hormon-teorier(x:testosteron) og Evolusjonspsykologisk teori. Boken skisserer også et integrert perspektiv.
Fra slide (NB- ikke ventet at alt herfra skal med): Hva er problemet med å studere kjønnsforskjeller?
–Reflekterer egentlig bare kjønnsstereotypier og ikke objektive beskrivelser av virkeligheten
–Strider mot de ”egalitære idealene” og visse politiske agendaer
–Feiltolkning av små og marginale forskjeller der kjønnslikhet og variasjon INNAD i kjønnene er mer typisk enn gjennomsnittlige forskjeller mellom kjønnene
–Historiske milepæler: Maccoby & Jacklyn (1974) ”The psychology of sex differences”; 1992 krav om inkludering av begge kjønn ved søkning av midler til forskningsprosjekter. Sosialisering og Sosial rolleteori (Bandura, 1977; Eagly & Wood, 1999)
–Modellæring og vikarierende forsterkning
–”Kjønnet” leking og grensesetting (Lytton & Romney, 1991)
–Restriksjoner på seksuell utfoldelse
–Organisering av samfunnet gir kvinner og menn ulike roller. Rollene følger av fysiske forskjeller mellom kjønnene og omsorg for avkom.
–Krysskulturelle empiriske funn (Schmitt, 2008) i kjønnsforskjeller i personlighetstrekk. Hormonelle teorier

–Testosteron, organiseringen/maskuliniseringen av hjernen og preferanse for leker.
–Fritt (sirkulerende) testosteron: knyttet til aggresjon, dominas og valg av karriære.
–Variasjoner over kvinners menstruasjonssyklus: seksuelt initiativ (motivasjon og fantasier) og partnerpreferanser
–Status og dominans i en flokk gir også økte nivåer av testosteron hos primater. Evolusjons-psykologisk teori
–Like og ulike adaptive problemer kvinner og menn har møtt på i EEA (i det miljøet som formet oss som mennesker)
–Pardannelse (mating) og reproduksjon
–Minimal foredreinvestering (Trivers, 1972)
–Seksuelle strategier (korttids- og langtids)
–Error management og cross-sex mind-reading

Oppgave 5: Gjør rede for det kognitiv-affektive personlighetssystemet (CAPS).

De bør plassere teorien innenfor den kognitive tilnærmingen til personlighet (kontekst er viktig på alle oppgavene). Walter Mischel-kritisk til bevisene for, trekk, eller mer spesifikt, til ekskluderingen av situasjonen. Essensen i teorien: P er ikke trekk, men organisering av kognitive og affektive aktiviteter. Ifølge teorien om Cognitive Affective Processing System (CAPS) bestemmes atferd av stabile «hvis–så»- (If–Then) betingelser. Når situasjonen endres, vil også atferden endres.

Fra slide: (Alt er ikke nødvendigvis med i pensum). Men kan nevnes:

- Biologiske og genetiske markører er ivaretatt i CAPS
- Prediksjon av stabilitet er ivaretatt i CAPS, men forstått på en annen måte enn i trekkteori
- CAPS ivaretar prinsipper tatt fra dynamisk teori i forhold til prosesseringsdynamikk og hvordan dette påvirker personligheten
- Viktige prinsipper hentet fra sosial-kognitive teorier er integrert i CAPS ved å ta inn variabler som forventninger, mål, verdier og selv-regulerings kompetanse for å forstå personlighetsbegrepet
- Humanistisk tankegang er integrert gjennom vektleggingen av den psykologiske fortolkningen av situasjonen (og ikke situasjonen i seg selv)
- Viser hvordan individet selv fungerer som en agent i sitt eget liv, og ikke er passiv responder på psykologiske situasjoner som finner sted

Oppgave 6: Hva sier transaksjonsmodellen om sammenhengen mellom personlighet og helse?

Fint hvis de nevner at modellen er en av flere modeller på sammenhengen mellom personlighet og helse, men de skal ikke beskrive de andre modellene. I følge transaksjonsmodellen kan personligheten påvirke hva en gjør for å holde seg frisk, og tolkning av situasjonen. Fint om studentene beskriver eksempelet i boka om å kjøre bil, havne i kø og irritere seg. Men enda bedre om de viser egne eksempler. Se modell fra boka klippet inn under:

...elong effects on
evenson & Cupertino,
ncer-prone personal-
onality characterised

personality and indi-
e people more likely
an others to tolerate
is the focus of this
health.

alth. These models
iables depicted by
and especially in
7). In most of the
ling produced by
e to the perceived
d to a particular

epicted in Figure
s determine the
effects on coping
cause personal-
n as exposure to
nerable to those
tive personality,
her behaviours
ld turning into
infection.
und its limita-
re consistently
ntly, the inter-
transactional
can influence
e events; and

sed, or inter-
ining behav-
ople, yet the
ght interpret
anxiety. The

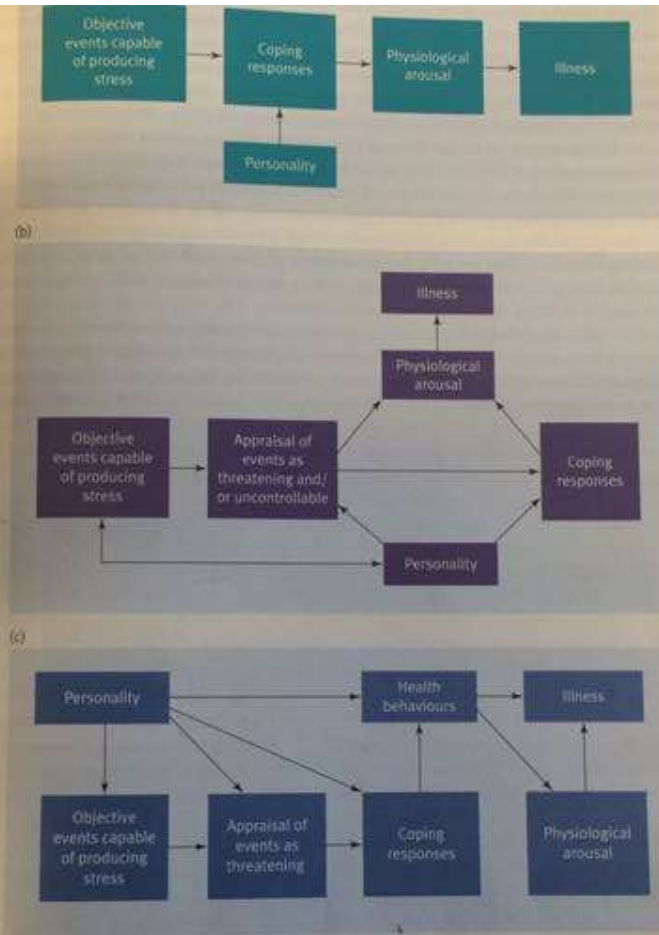

Figure 19.1 Three models specifying the role of personality in moderating the effects of stress on illness: (a) the interactional model, which specifies that personality influences how people cope; (b) the transactional model, which specifies that personality influences how people cope, as well as how they appraise and influence situations; and (c) the health behaviour model, which specifies that personality influences how people cope, appraise, and influence situations, along with influencing the likely health behaviours that people practise

NTNU
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Psykologisk institutt

EKSAMEN I PSY1006 / PSY1016/ PSYPRO4116
PERSONLIGHETS PSYKOLOGI I

HØSTEN 2012

DATO:	19.12.12
Studiepoeng:	7,5
Sidetall bokmål	2
Tillatte hjelpemidler:	Ingen
Antall timer:	4
Sensurfrist:	18.01.13

BOKMÅL

Informasjon: Oppgavesettet er todelt. Oppgavene 1-3 skal besvares kort (se beskrivelse for hver enkelt oppgave). I oppgave 4 skal du velge ***én* av de tre** oppgavene som er beskrevet. Oppgave 4 teller like mye som oppgave 1-3 samlet.

1. Forklar begrepene kort (ikke over tre linjer med tekst per deloppgave):
   a) Superego
   b) Diskriminant validitet (Discriminant validity)
   c) Positiv illusjon
   d) Lært hjelpeløshet (Learned Helplessness)
   e) «Power» stress
   f) Orale fase

2. Gi et eksempel på følgende begrep (ikke over ti linjer per deloppgave). Begrunn svaret jf. Hva definerer begrepet:
   a) L-data
   b) Fysiologiske mål i personlighet
   c) Ikke-delt miljøpåvirkning (nonshared environmental influences)

3. Nevn kort (ikke over ti linjer) hovedbudskapet fra hver av de følgende teoriene/modellene:
   a) General adaptation syndrome (GAS)
   b) Behavioral inhibition system (BIS)
   c) Eysenck's modell for personlighet (PEN)

4. I denne delen av eksamen skal du ***velge én av oppgavene*** nedenfor.
   a) Hvordan forklarer atferds genetikk *og* evolusjonspsykologi individuelle forskjeller? Fokuser på metode innen atferds genetikk og teoretiske tilnærminger innen evolusjonsperspektivet.
   b) Beskriv hva som menes med de tre store motivene. Fokus på kjønnsforskjeller: Hvordan differensiere menn og kvinner i de tre store motivene?
   c) Diskuter ulike forsvarsmekanismer i psykoanalysen og teknikker for å avsløre det ubeviste. Hvordan kan Freuds tanker brukes i dag?

Sensorveiledning PSY1006/PSY1016/PSYPRO4116 Personlighetspsykologi H12
NB! Dette er kun en veiledning, ikke fasit, i forhold til eksamen høsten 2012. Andre eksempler kan forekomme. Hvert enkelt svar må vurderes i forhold til oppgaveteksten. Spesielt gjelder dette oppgave 4.

1. Forklar begrepet kort (ikke over tre linjer med tekst per deloppgave):

   a. ***Superego:*** Den delen av sinnet som internaliserer verdiene, moralen og idealene fra samfunnet. Utvikles rundt 5 års alder. Foreldre (spesielt), skole og religion er eksempler på påvirkningsagenter. Rørleggeren i metaforen. Får oss til å føle skyld, skam og forlegenhet når vi gjør noe galt, stolthet når vi gjør noe riktig. Bestemmer hva som er riktig og galt.

   b. ***Diskriminant validitet (Discriminant validity):***Referer til mål som trekket/mekanismen/ målet ikke skal korrelere med. Eks. et mål på lykke og et annet mål for sosial ønskelighet skal ikke korrelere, da det er to ulike mekanismer som skal måles.

   c. ***Positiv illusjon:*** oppblåst/svulstig syn på seg selv. Karakteriserer seg som god, kapabel, smart; kort sagt en veldig ønskelig person. Knyttet opp mot emosjonell velvære.

   d. ***Lært hjelpeløshet (learned helplessness):*** Når individer blir utsatt for ubehagelige og uunngåelige situasjoner blir de ofte passive og aksepterer situasjonen. Med andre ord lærer de å bli hjelpeløse (gitt betingelsene). Selv i studier hvor man etter hvert har muligheten til å unnslippe ubehaget forblir man hjelpeløs.

   e. ***Power stress:*** Personer (high nPow) som ikke får viljen sin eller blir utfordret på eller blokkert i forhold til forhold til makt vil vise en svært sterk stress respons. Scorer du høyt på need for power takler du frustrasjon og konflikt relativt dårlig.

   f. ***Orale fase:*** I følge Freud er dette første fase: oppstår 18 mnd etter fødsel. Senteret for nytelse og spenningsløsing sitter i munnen, leppene og tungen. Konflikt mellom barnet og mor; avvenning. Røykere fiksert i denne fasen.

2. Gi et eksempel på følgende begrep (ikke over ti linjer per deloppgave). Begrunn svaret jf. Hva definerer begrepet:

   a. ***L-data:*** Informasjon som kan hentes ut fra aktivitet, hendelser og utfall av en persons liv som er tilgjengelig for offentligheten. Giftemål, kriminalstatistikk, deltakelse i ulike organisasjoner, skattelister, jobb, lånte bøker på bibliotek, etc.

   b. ***Fysiologiske mål i personlighet:*** fMRI, reflekser, blodtrykk, hjerterytme/puls, muskelsammentrekninger, svette, etc. Fysiologiske data uthentes fra biologiske mekanismer som er vanskelige å jukse med.

   c. Ikke-delt miljøpåvirkning (nonshared environemntal influence): Personlige opplevelser som ikke deles av andre i familien: Ulykker som rammer et barn, sykdom som rammer et barn, ulik oppdragelse for søsken, ulike lærer, ulike venner for søsken. Deler av miljøet som ikke deles av søsken. Oppleves forskjellig for hvert søsken i samme familie. Kan observeres som likt (eks. flytting), men oppleves forskjellig for ulike medlemmer av familien.

3. Nevn kort (ikke over ti linjer) hovedbudskapet fra hver av de følgende teoriene/modellene:

   a. General adaptation syndrom (GAS): Modell av Selye (1976). Tre steg: Når individer opplever stressorer vil de først oppleve alarm steget (alarm stage – Fight or flight); dersom stressoren fortsetter går man inn i motstand steget (resistance stage- kroppen i høygir); Dersom stressoren forblir konstant går man inn i utmattelse steget (exhaustion stage- kroppens resurser oppbrukt og sykdom kan oppstå). Modell for hvordan man reagerer på stress.

   b. Behavioral inhibition system (BIS): En del av Grays reinforcement sensitivity theory. Systemet responderer til holdepunkter for straff, frustrasjon og usikkerhet. Effekten av systemets aktivisering er å hemme atferd eller begynne med unngåelses atferd. Korrelert med nevrotisisme. I følge Gary en av to hypotetiske deler av hjernern sammen med BAS (Behavioral activation system) som responderer til insentiver.

   c. Eysenck's modell for personlighet (PEN): Psychoticism, neuroticism-emotional stability & extraversion-introversion. Alle tre på toppen av hierarkiske strukturer for personlighet (s. 70). Kandidaten må gjerne nevne noen av trekkene som er gjengitt i figuren. Grunnlaget i en biologisk tilnærming til personlighet, alle tre hadde høy grad av arvelighet. Eysenck forsøkte å linke trekkene opp mot fysiologisk funksjon.

4. I denne delen av eksamen skal du velge en av oppgavene nedenfor:

Hvordan forklarer atferdsgenetikken og evolusjonspsykologien individuelle forskjeller? Fokuser på metode inne atferdsgenetikken og teoretisk tilnærming innen evolusjonspsykologien.
For evopsyk har ikke individuelle forskjeller historisk vært fokus; menneskelige universalier og kjønnsforskjeller har vært utforsket i større grad. Atferdsgenetikk har fokusert på individuelle forskjeller. Her ligger litt av forskjellen mellom de to disiplinene. Begge har imidlertid fellestrekk i hvordan de forklarer individuelle forskjeller: Ulike miljøpåvirkninger. Atferdsgenetikken deler opp miljøpåvirkninger i to: delt og ikke delt miljø. Delt: De miljøvariable som deles av søsken (antall bøker i huset man vokser opp i, religiøs overbevisning av hos foreldre, etc). Ikke-delt: De miljøvariablene som gjør søsken ulik (ulike venner, ulike lærere, ulik oppdragelsesstil). Den delen av miljøet som fører til individuelle forskjeller er ikke overraskende ikke delt miljø. Kan trekke inn tvilling og adopsjonsstudier med funn av genetiske komponenter, mindre/ingen effekt av likt miljø og en stor miljø komponent for ulike personlighetstrekk (s. 171-177). Skal trekke inn hvordan tvilling og adopsjon skiller mellom gener og miljø. Det skal også gis en beskrivelse av miljø gener korrelasjoner og/eller interaksjoner (passiv, aktiv, reaktiv). Evolusjonspsykologi benytter seg også av miljøvariable som forklaringer på individuelle forskjeller. Reaktiv arvbarhet er et eksempel (likt genetisk grunnlag, men uttrykkes ulikt på bakgrunn av sekundære konsekvenser av arvbarhet, eks. vær aggressiv når i stor kropp). Andre eksempler fra pensum er hvordan miljøforhold tidlig i oppveksten fører til irreversible spesifikke strategier (fravær av far fører til raskere modning, da fraværet signaliserer hvordan normen for parforhold er i miljøet man vokser opp i). Frekvensavhengig seleksjon nevnes også (sosioseksualitet som eksempel, psykopati som annet eksempel). Ulikt seleksjonspress og ulikt fitnessmaksimum nevnes bare kort.

Beskriv hva som menes med de tre store motivene. Fokus på kjønnsforskjeller: Hvordan differensiere menn og kvinner i de tre store motivene? De tre store motivene prestasjon/bragd, makt og intimitet (achievements, power & intimacy). Prestasjon/bragd: Definert som ønske om å være bedre, mer suksessfull, og føle seg kompetent. Individer som blir motivert av prestasjoner får tilfredshet ved å gjennomføre oppgaver. Liker moderate utfordringer. nACH (need for achievement) liker utfordringer hvor de er personlig ansvarlig for utfallet og hvor tilbakemeldinger gis. Fokus på menn frem til 50-60 tallet. To hoved områder for kjønnsforskjeller: barndom og utfall predikert av nAch. Ulike prestasjons kurver (achievement trajectories) for menn og kvinner. Menn i hovedsak undersøkt i jobbsammenheng; kvinner balanserer utdanning og karriere med senere start av familie. For kvinner er nACH assosiert med stress og vanskelig barndom, kritikk og mindre kjærlig fra mødre spesielt; menn får oppmuntring ved høy nAch. nPow(need for power): ønske om å gjøre ett inntrykk på andre. Korrelert med risikofylt atferd i gambling situasjoner, krangling med andre, valgt til ledere, og «prestige possessions» (s. 345). Interessert i kontroll i både situasjoner og over andre. Lite kjønnsforskjeller i snitt og over situasjoner eller hvordan man fremhever nPow (ulikt nACH). Hos individer med høy nPow ser man kjønnsforskjeller. Menn utfører ulike impulsive og aggressive atferder. Høyere skillsmissrate, flere krangler, flere seksual partnere, tidligere debut, høyere andel med alkoholproblemer. Ingen av disse forskjellene mellom høye og lave finner man hos kvinner. Enkelte funn tyder på at kjønnsforskjellen er mer bestemt av sosiale forhold enn biologisk kjønn (s. 345). nInt (need for intimacy): preferanse for varme, nære og åpenhjertige interaksjoner med andre. Høy nInt vil ha mer intim og meningsfull kontakt med andre mennesker. Flere positive og nyttige utfall av høy nIntfor begge kjønn. Kvinner: lykke og tilfredshet med livet generelt. Menn: mindre

belastning generelt. Kvinner viser en høyere grad av nInt enn menn, i motsetning til hva de to andre motivene viser (i snitt altså).

Diskuter ulike forsvarsmekanismer i psykoanalysen og teknikker for å avsløre det ubeviste. Hvordan kan Freuds tanker brukes i dag? *Banale instinkter: Sex og aggresjon. Libido = liv, thanatos = død. – tredelt menneskesinn: 1) Tanker, følelser og persepsjoner du er klar over i nåtid (concious = bevissthet). 2) Minner, drømmer og tanker du har lett tilgjengelig (Preconcious= førbesvisst ?). 3) skjult, uakseptabel informasjon (ubevisste). – Freud's teori om utvikling omhandler de ulike fasene, psychosexual stage theory. I hver fase må barnet møte og håndtere en konflikt, kilden til personlighetsforskjeller ligger i hvordan disse konfliktene håndteres. Konfliktene omhandler seksuell tilfredsstillelse. I følge teorien vil barn søke tilfredsstillelse ved å investere libidinal energi i en spesifikk kroppsdeler.* ***Forsvarsmekanismer:*** to mål; beskytte seg mot angst som er ubehagelig, og forsvare egoet. *Repression/Undertrykkelse*: Hindrer ubehagelige/uakseptable tanker, følelser og lyster å nå bevisstheten. *Denial/Nektelse*: Dreie tanker, virkeligheten, og hendelser. Eks. å avfeie dårlig tilbakemelding som feilaktig eller irrelevant. Skylde på omstendighetene ved fiasko, men prise seg selv ved suksess (fundamental attribution error). *Displacement/Forskyvning:* En truende eller ubehagelig impuls overføres fra den originale kilden til et ikke-truende mål. Eks. kjeft fra sjefen på jobb fører til frustrasjon og sinne, men den tas ut mot partneren hjemme i stedet for å rettes mot den mer truende kilden. *Rasjonalisering*: Rasjonalisere utfall som ikke er sosialt akseptable. Eks. dårlige karakterer er læreren/testen/utdanningen sin skyld. *Reaction formation*: "Killing someone with kindness". *Projeksjon:* Tillegge andre følelser, holdninger, ønsker en selv har. *Sublimasjon:* Kanalisere uakseptabel seksuell eller aggresive instinkter over i sosialt akseptabel atferd; se kampsport i stede for å gi andre juling. ***Relevans***: Dialog i samtaleterapi har røtter til Freud. Fri assosiasjon/transference (se side 295). Dagligtale: "Freudian slip", problemer med autoriteter, problemer kan tilskrives barndommen. Forskning på ubeviste, psykisk energi og forsvarsmekanismer også i dag. Tema, spørsmål og problemer i personlighetsparadigmet har røtter i Freuds ideer. Forskning på ubeviste og forsvarsmekanismer er fortsatt aktuelt. Populærkultur. ***3 teknikker for bevisstgjøring av det ubeviste er tatt opp i pensum***: 1) Fri assosiasjon, 2) drømmeanalyse & 3) projektive teknikker. 1) Lar tankene vandre og forteller om det som kommer frem. Målet med en slik teknikk er å la pasienten identifisere ubevist materiale som kan forårsake uønskede symptomer og hjelpe han/henne med å takle slike tanker på en ordentlig måte. Terapeuten vil være oppmerksom på subtile tegn fra pasienten; haltende setning, nervøs latter, lengre pauser, at pasienten øyeblikkelig ønsker at man skal se bort fra det han/hun nettopp sa, etc. "Arkeologimetafor" – terapeuten leter gjennom ordinært materiale for å søke etter tegn på tidligere traumer. 2) Tolkning av drømmer. 3 funksjoner som fylles av drømmer. – Tillater at ønsker og lyster blir tilfredsstilt, selv om det bare er i symbolsk form. – Sikkerhetsventil for å løse ubevist spenning. – Drømmer er søvnens verger (guardians of sleep). Må skille mellom drømmens åpenbare innhold (manifest content) og det latente innholdet (hva drømmen *egentlig* handler om). Tolkningen av det latente innholdet skjer ved å tyde symbolene som de uakseptable impulsene og lystene forandres til av det ubeviste. 3) Det er projeksjon av vår personlighet i det vi ser i tvetydige stimuli. Eks. en aggressiv person ser tenner, klør og blod i en Rorschach-test. Annet eksempel på projektiv test er at pasienten blir spurt om å lage noe, eks en tegning av en person. Det som blir tegnet kan være en projeksjon av han eller hennes egne konflikter.

Merk! Eksamensresultat vil bli tilgjengelig på stud-web

NTNU
Det skapende universitet

Psykologisk institutt

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116
Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Trond Viggo Grøntvedt

Tlf.:73 59 19 60

Eksamensdato: 11.12.2013

Eksamenstid (fra-til): :09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Annen informasjon:

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 2

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

Dato Sign

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

Opplysninger: Oppgavesettet er todelt.

Oppgavene 1-3 skal besvares kort (se beskrivelse for hver enkelt oppgave).

I oppgave 4 skal du velge ***én* av de tre** oppgavene som er beskrevet.

Oppgave 4 teller like mye som oppgave 1-3 samlet.

1. Forklar begrepene kort (mellom tre og fem linjer med tekst per deloppgave):
   a) Superego
   b) Arvbarhet (Heritability)
   c) Begrepsvaliditet (Construct validity)
   d) Kontrollplassering (Locus of control)

2. Definer og gi et eksempel på hvert av følgende begrepene (mellom tre og fem linjer med tekst per deloppgave):
   a) Aktiv gener/miljø korrelasjon (Active gene-environment correlation)
   b) Interpersonale trekk (Interpersonal traits)
   c) Forskyvning (Displacement)
   d) L-data (Life outcome data)

3. Nevn kort (ikke over ti linjer) hovedbudskapet fra hver av de følgende teorie-ne/modellene:
   a) Predisposisjons modellen (Predisposition model)
   b) Sosial rolle teori (Social role theory)
   c) Eysenck's hierarkiske modell (Eysenck's hierarchical model)

4. I denne delen av eksamen skal du ***velge én av oppgavene*** nedenfor.
   a) Gjør rede for Freuds syn på strukturen av personlighet. Forklar kort om de ulike teknikkene for å avdekke det ubeviste og beskriv i detalj to forsvarsmekanismer. Er Freuds tanker relevant i dag? Diskuter.

   b) Er Femfaktormodellen (FFM) en tilstrekkelig teori for personlighet? Diskuter spesielt styrkene og svakhetene til FFM, og sammenlign FFM med én annen modell innen trekkdomenet.

   c) Arv *eller* Miljø; en avleggs tanke?
   Drøft utsagnet med utgangspunkt i pensum.

Sensorveiledning for PSY1016/PSYPRO4116 Personlighetspsykologi Høsten 2013.11.18

Opplysninger: Oppgavesettet er todelt. Oppgavene 1-3 skal besvares kort (se beskrivelse for hver enkelt oppgave). I oppgave 4 skal du velge ***én* av de tre** oppgavene som er beskrevet. Oppgave 4 teller like mye som oppgave 1-3 samlet.

1. Forklar begrepene kort (mellom tre og fem linjer med tekst per deloppgave):

   a) Superego

   Den delen av sinnet som internaliserer verdiene, moralen og idealene fra samfunnet. Utvikles rundt 5 års alder. Foreldre (spesielt), skole og religion er eksempler på påvirkningsagenter. Rørleggeren i metaforen. Får oss til å føle skyld, skam og forlegenhet når vi gjør noe galt, stolthet når vi gjør noe riktig. Bestemmer hva som er riktig og galt.

   b) Arvbarhet (Heritability)

   Statistisk begrep som refererer til andelen av observert (fenotypisk) variasjon i en gruppe som kan tilskrives genetisk varians.

   c) Begrepsvaliditet (Construct validity)

   En form for validitet som defineres som om testen måler det den utgir seg for å male, korrelerer med det den skal korrelere med, og ikke korrelerer med det den ikke skal korrelere med. Den bredeste formen for validitet, som summerer opp alle andre (face, predictive, convergent & discriminant).

   d) Kontrollplassering (Locus of control)

   Beskriver individers ansvarsplassering av ulike hendelser; eks. internt ansvar for handlinger eller tillegger hendelser til skjebnen/tilfeldigheter.

2. Definer og gi et eksempel på hvert av følgende begrepene (mellom tre og fem linjer med tekst per deloppgave):

   a) Aktiv gener/miljø korrelasjon (Active gene-environment correlation)

   Når en person med en bestemt genotype lager eller oppsøker spesielle miljø. Eks. Personer med høy spenningssøking utsetter seg for risikofylte miljø.

   b) Interpersonale trekk (Interpersonal traits)

   Trekk som er spesielt knyttet til hva mennesker gjør med og mot hverandre. Knyttet spesielt mot Circumplex modellen. Eksempler kan være: Temperament trekk (nervøs, dyster,hissig), karakter trekk (moralsk, uærlig), materialistiske trekk (gnien, gjerrig), holdningstrekk (spirituell, from), mentale trekk (smart, logisk), og fysiske trekk (tøff).

   c) Forskyvning (Displacement)

   En ubevist forsvarsmekanisme som omhandler å unngå erkjennelsen av at man har bestemt upassende drifter eller uakseptable følelser (eks. sinne eller seksuelle drifter) mot andre. Disse følelsene blir rettet mot andre eller objekter som gjør handlingen/følelsen mer sosialt akseptert. Eks. sint på sjefen, lar det gå utover mannen hjemme.

d) L-data (Life outcome data)

Informasjon som kan hentes fra aktiviteter, hendelser og utfall som er tilgjengelig for offentligheten. Eks. statistikk på giftemål/skilsmisse, medlemskap i organisasjoner, selvmordsrate, kriminalitet, osv.

3. Nevn kort (ikke over ti linjer) hovedbudskapet fra hver av de følgende teoriene/modellene:

a) Predisposisjons modellen (Predisposition model)

Fra helseaspektet innen personlighetspsykologi. Modellen foreslår at det er en assosiasjon nellom personlighet og sykdom på grunn av en tredje variabel som påvirker begge. Underliggende variabel (predisposisjon) påvirker både personlighet og helse; genetisk bakgrunn for spenningssøking, og dette genetiske grunnlaget kan også føre til avhengighet av narkotika. Se side 557 i pensumboka.

b) Sosial rolle teori (Social role theory)

En teori som søker å forklare kjønnsforskjeller. Menn og kvinner har ulike roller (både i familien og i arbeidslivet) og over tid antar man at barn lærer atferd knyttet til disse rollene. Se side 514.

c) Eysenck's hierarkiske modell (Eysenck's hierarchical model)

PEN-modellen - Psychoticism, neuroticism-emotional stability & extraversion-introversion. Alle tre på toppen av hierarkiske strukturer for personlighet (s. 68-70). Kandidaten må gjerne nevne noen av trekkene som er gjengitt i figuren. Grunnlaget i en biologisk tilnærming til personlighet, alle tre hadde høy grad av arvelighet. Eysenck forsøkte å linke trekkene opp mot fysiologisk funksjon.

4. I denne delen av eksamen skal du ***velge én av oppgavene*** nedenfor.

a) Gjør rede for Freuds syn på strukturen av personlighet. Forklar kort om de ulike teknikkene for å avdekke det ubeviste og beskriv i detalj to forsvarsmekanismer. Er Freuds tanker relevant i dag? Diskuter.

Syn på struktur: Id, ego og superego skal beskrives, og skilles fra hverandre. S. 273-278. Id: født med og kilde til alle lyster og drifter. Vil ha tilfredsstilt alle lyster (rørlegger som vil åpne alle ventiler). Pleasure principle. Ego: holder id i sjakk, utvikles de første to tre årene. Reality principle. Der id er i konflikt med sosiale og fysiske realiteten, vil ego holde seg til realiteten og utøve atferd som er i henhold til den. Superego: Verdier, moral og idealene i samfunnet. Får oss til å føle skam og skyld når vi gjør noe galt og stolthet når vi gjør noe riktig. Ikke knyttet til realiteten, men til samfunnets verdier og normer. Alle tre opererer til enhver tid. ***3 teknikker for bevisstgjøring av det ubeviste er tatt opp i pensum***: [1)] Fri assosiasjon, [2)] drømmeanalyse & [3)] projektive teknikker. 1) Lar tankene vandre og forteller om det som kommer frem. Målet med en slik teknikk er å la pasienten identifisere ubevist materiale som kan forårsake uønskede symptomer og hjelpe han/henne med å takle slike tanker på en ordentlig måte. Terapeuten vil være oppmerksom på subtile tegn fra pasienten; haltende setning, nervøs latter, lengre pauser, at pasienten øyeblikkelig ønsker at man skal se bort fra det

han/hun nettopp sa, etc. ”Arkeologimetafor” – terapeuten leter gjennom ordinært materiale for å søke etter tegn på tidligere traumer. 2) Tolkning av drømmer. 3 funksjoner som fylles av drømmer. – Tillater at ønsker og lyster blir tilfredsstilt, selv om det bare er i symbolsk form. – Sikkerhetsventil for å løse ubevist spenning. – Drømmer er søvnens verger (guardians of sleep). Må skille mellom drømmens åpenbare innhold (manifest content) og det latente innholdet (hva drømmen *egentlig* handler om). Tolkningen av det latente innholdet skjer ved å tyde symbolene som de uakseptable impulsene og lystene forandres til av det ubeviste. 3) Det er projeksjon av vår personlighet i det vi ser i tvetydige stimuli. Eks. en aggressiv person ser tenner, klør og blod i en Rorschach-test. Annet eksempel på projektiv test er at pasienten blir spurt om å lage noe, eks en tegning av en person. Det som blir tegnet kan være en projeksjon av han eller hennes egne konflikter. ***Forsvarsmekanismer som kan forklares:*** to mål; beskytte seg mot angst som er ubehagelig, og forsvare egoet. *Repression/Undertrykkelse*: Hindrer ubehagelige/uakseptable tanker, følelser og lyster å nå bevisstheten. *Denial/Nektelse*: Dreie tanker, virkeligheten, og hendelser. Eks. å avfeie dårlig tilbakemelding som feilaktig eller irrelevant. Skylde på omstendighetene ved fiasko, men prise seg selv ved suksess (fundamental attribution error). *Displacement/Forskyvning:* En truende eller ubehagelig impuls overføres fra den originale kilden til et ikke-truende mål. Eks. kjeft fra sjefen på jobb fører til frustrasjon og sinne, men den tas ut mot partneren hjemme i stedet for å rettes mot den mer truende kilden. *Rasjonalisering*: Rasjonalisere utfall som ikke er sosialt akseptable. Eks. dårlige karakterer er læreren/testen/utdanningen sin skyld. *Reaction formation*: ”Killing someone with kindness”. *Projeksjon:* Tillegge andre følelser, holdninger, ønsker en selv har. *Sublimasjon:* Kanalisere uakseptabel seksuell eller aggresive instinkter over i sosialt akseptabel atferd; se kampsport i stede for å gi andre juling. ***Relevans***: Dialog i samtaleterapi har røtter til Freud. Fri assosiasjon/transference (se side 295). Dagligtale: ”Freudian slip”, problemer med autoriteter, problemer kan tilskrives barndommen. Forskning på ubeviste, psykisk energi og forsvarsmekanismer også i dag. Tema, spørsmål og problemer i personlighetsparadigmet har røtter i Freuds ideer. Forskning på ubeviste og forsvarsmekanismer er fortsatt aktuelt. Populærkultur.

b) Er Femfaktormodellen (FFM) en tilstrekkelig teori for personlighet? Diskuter styrkene og svakhetene til FFM, og sammenlign FFM med en annen modell innen trekkdomenet.

FFM er en modell som prøver å identifisere, kvantifisere og strukturere de viktigste trekkene av menneskets personlighet. Benyttet den leksikale metoden for å identifisere trekk, og faktor analyse for å gruppere trekk. Robuste og replikerbar, i større grad enn andre modeller for personlighet. Bør nevne de fem faktorene og skal spesielt ha med kritikk av den femte faktoren. Kritikk av at modellen er for beskrivende og ikke omfatter den kausale personlighetsprosessen. Sammenligning kan skje med PEN modellen (sammenligning av faktorer som er med, uenighet i forhold til biologisk fundament, uenighet i forhold til antall faktorer), Cattell’s 16-faktor modell (sammenligning av faktorer som er med, uenighet i forhold til antall faktorer, utgangspunkt i ulike data typer), eller Circumplex modellen (sammenligning av faktorer som er med, uenighet i forhold til antall faktorer, fokus på ulike trekk spesielt i forhold

til interpersonale trekk i circumplex modellen, begrenset til to dimensjoner, positive sider med hvordan circum ser på *forholdet* mellom ulike trekk). Se side 68-88 for mer inngående informasjon.

c) Arv *eller* Miljø; en avleggs tanke? Drøft utsagnet med utgangspunkt i pensum.

Arv vs. Miljø, avleggs? Kommer av skillet mellom hva miljøet tilfører individet og hva biologien eller genene tilfører individet. Arbarhetsestimatet for personlighetstrekk, tvilling og adopsjonsstudier har vist at personlighetstrekk i aller høyeste grad påvirker personlighetstrekk. I tillegg viser arvbarhetsestimatet at miljøfaktorer spiller i de aller fleste tilfeller en større rolle. Svært få trekk er bare genetisk eller miljømessig bestemt (unntaket er enkelte genetiske sykdommer; rent miljøbestemte trekk?) Bør skille mellom ulike miljø; delt og ikke delt miljø. Gruppenivå vs. Individuelle forskjeller bør trekkes inn. Fokus innen personlighet har vært innen miljøvariable som forklaringsvariable, genetikk har vist at dette ikke nødvendigvis er riktig.

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Psykologisk institutt

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 – Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Eva Langvik

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 10. desember 2015

Eksamenstid (fra-til): 09:00-13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Annen informasjon:

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 2

Antall sider vedlegg:

Kontrollert av:

Dato Sign

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

Besvar alle oppgavene

1. Gjør rede for femfaktormodellen .

2. Gjør rede for personlighetsutvikling innenfor trekktilnærmingen (Det disposisjonelle domenet).

3. Gjør rede for hvordan man kan få kunnskap om noens personlighet.
Legg vekt på ulikheter knyttet til måling og metoder innenfor de ulike tilnærmingene til personlighet.

4. Hvordan er studiet av emosjoner knyttet til personlighet?

5. Gjør rede for essensen i Murrays motivasjonsteori?

6. Hva er de viktigste bidragene fra psykoanalytisk/psykodynamisk teori til moderne personlighetspsykologi?

Sensorveiledning PSY1016/PSYPRO4116
Besvar alle oppgavene
Generell informasjon til sensorene: En ubesvart oppgave vil ikke umiddelbart innebære at kandidaten stryker på eksamen, men det vil naturlig nok trekke den samlede karakteren ned.

1. *Gjør rede for fem-faktormodellen* .

   Denne modellen finner vi igjen i det disposisjonelle domenet, hvor trekk defineres som tendenser til å handle, tenke og føle på bestemte måter. Femfaktormodellen er et eksempel på en taksonomi, -en måte å organisere personlighetstrekk på. Den er hierarkisk, med fem store, overordnede dimensjoner. Trekkene i modellen er Nevrotisisme (emosjonell stabilitet, N), ekstroversjon (E), Omgjengelighet/medmenneskelighet (Agreableness), Åpenhet (o), og planmessighet (c). Costa & McCrae kan nevnes. Den leksikalske og statistiske tilnærmingen kan nevnes. FFM er en Big Five modell, og det er stor enighet om at det er fem store faktorer, men noe uenighet om hva den 5 faktoren er, (o). I andre modeller kalles denne intellekt eller kultur. Det antas at trekkene er stabile, og at de påvirker utfall som helse, prestasjon, og relasjoner.
   Fra slide: "Four ways the five factors are basic" Costa & McCrae
   • longitudinelle og kryss- seksjonelle studier har demonstrert vedvarende atferds disposisjoner
   • De 5 faktorene stammer fra ulike personlighetssystem og studiet av språk
   • De 5 faktorene funnet i forskjellige aldre, raser, hos begge kjønn og i ulike språkgrupper
   • Arvelighetsstudier demonstrerer biologisk grunnlag for hver av de 5 faktorene.

2. *Gjør rede for personlighetsutvikling innenfor trekktilnærmingen (Det disposisjonelle domenet).*
   Innebærer både stabilitet og endring. Pensum fokuserer mest på hva som skjer med trekkene i FFM (se over). Fra Slide: (NB- alt fra slides presentert her under vil ikke være naturlig å inkludere i oppgaven).
   Kan man endre personlighet?
   • Hva sier det om et personlighetstrekk om personer skårer veldig forskjellig på det fra et tidspunkt til et annet?
   • Personlighetsutvikling
   1. Stabilitet
   2. Endringer
   • Endringer som er interne, inne i individet
   • Endringer som er vedvarende. Rank-order stabilitet
   • Gjennomsnittsstabilitet
   • Personlighetskoherens
   • Roberts and DelVecchio (2000) "traits are quite consistence over the time of life course, and that consistency peaks after age of 50, although not at a level not high enough to infer a complete lack of change in personality traits"
   Trekk og utvikling - Tre analysenivå

• Populasjonsnivå
– Alle går igjennom de samme endringene
– Mer sosialiserte og mindre emosjonelle med alderen
• Gruppeforskjeller
– Kjønnsforskjeller
• Individuelt nivå
– Hva er betydningen av kriser? Oppdragelse
Er personlighetstrekk stabile over tid?
• Observasjons av barns temperament indikerer at stabilitet kan observeres i de første måneder av vårt liv, og at disse tendensene blir mer stabile med alderen
• Test re-test koeffisient = stabilitets koeffisient
• Validitetskoeffisient = samme trekk målt ved hjelp av to ulike tester
• Vi blir litt mer sosialiserte (Høyere A og C) og litt mindre emosjonelle (lavere E og N) med alderen
Personlighetsutvikling inkluderer både stabilitet og endring
– Rank-order
– Gjennomsnittsnivå
– Personlighetskoherens
• Endringer må være interne og vedvarende

Mulig noe nevner noe fra denne sliden:

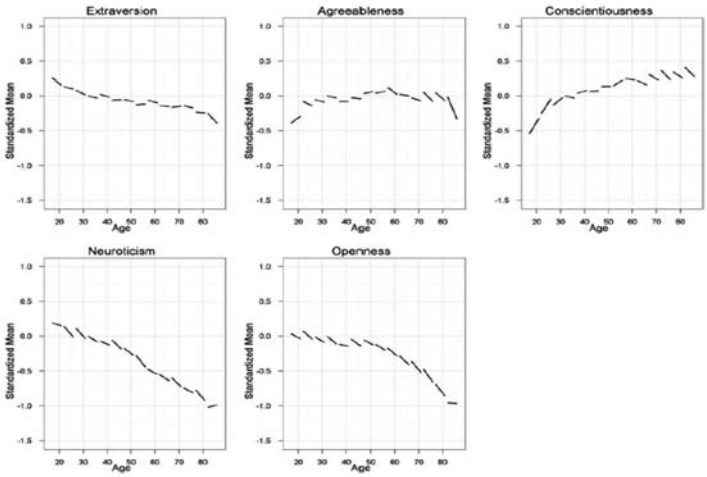

Figure 1. Mean level change in the Big Five personality traits for the 14 four-year age cohorts.

3. *Gjør rede for hvordan man kan få kunnskap om noens personlighet. Legg vekt på ulikheter knyttet til måling og metoder innenfor de ulike tilnærmingene til personlighet.*
4. (her er det flere mulige avgrensninger. Det er ikke forventet at alt som nevnes nedenfor er med). Fysiologisk: Electrodermal Activity/Galvanisk skin-respons/skin conductance,Hjerneaktivitet, fMRI, cardiac activity, blodtrykk, ,puls osv…Eysenck sitt spørreskjema nevnes også i dette kapitelet. Sensation seeking scale nevnes her. Trekk: Personlighetstester, 20 statement, (NEO PI, Cattel 16PF, Eysenck PI), selvrapportering og at andre rapporterer, Psykodynamisk: Psykoanalyse, TAT, Projektive testerTAT (for motiver). Fra Slides Humanisme: Projektive tester brukes for å kartlegge og måle ubevisste/implisitte behov, så som Thematic ApperceptionTest (TAT; Murray) (cf Rorschach, ”den frie assosiasjons metode”)
 Kjernetanke: Hva vi ser er påvirket av våre behov; testpersonen vet ikke at

han/ hun snakker om seg selv, hvilket gjør at forsvaret senkes. +Q-sort: instrument for å måle selvet: "har lett for å få venner", "har vanskelig for å uttrykke sinne" Tvungen fordeling
Interessant balanse mellom det å være fleksibel og fast
(kvalitativ). Kan brukes til å måle diskrepans mellom ideal og faktisk selv, Objektiv metode (fast og fleksibel). Kognitiv: Rod & Frame test (persepsjon), Locus of control (fortolkning), Personal project analysis (mål). NB- dette er eksempler fra pensum, og man kan ikke forvente at alt nevnes.

Hvordan få kunnskap om egen og andres personlighet?

• Spørre noen? Selvrapporterings data (S-data)
– Fra ustrukturert til strukturert
• California Psychological Inventory CPI
• NEO PI R/ NEO 3
– Eks. 20 påstander om seg selv
– Experience sampling (Erfaringsutvelgelse) over tid (personsøker)
• Utfordring ved selv-rapportering: Respons-sett (systematiske skjevheter)
– ja-siing
– Inkonsistent
– Sosial-ønskelighet
• Observere noen? – Observatør -rapporterings data (O-data)
– Flere observatører – inter-rater reliabilitet
– Naturalistisk versus kunstig: økologisk validitet vs kontroll

Hvordan få kunnskap om andres personlighet?

• Teste noen? – test data (t-data)
– Standardiserte testsituasjoner, mekaniske målemetoder, fysiologiske data, fMRI, projektive tester
• Google noen? Livshendelser (Life-Outcome) data (L- data)
– Sykdomshistorikk
– Levealder
– Yrkesprestasjoner
– Lønn
– Rulleblad

Mulig å ta med:

Hvordan studere personlighet?

• Eksperimentelle design
– Manipulering
– Kontroll
• Randomisert tildeling til grupper
• motbalansering
– Statistisk signifikans
• Korrelasjonsdesign
– Korrelasjonskoeffisient .r
– +/- .r Fortegnet beskriver forholdet - størrelse på r styrken
– Kausalitetsproblematikk
– 3.variabler
• Case studie – Kasus design
– Generaliseringsproblematikk

Mulig noen trekker inn adopsjonsstudier og knytter det til biologisk/evolusjon.

5. *Hvordan er studiet av emosjoner knyttet til personlighet?*

(dette er en vid oppgave, og det er flere mulige avgrensninger. Likevel, det er et eget kapittel i pensumboken som omhandler emosjoner, og selv om emosjoner er sentralt i mange kapitler, bør kandidaten komme inn på at studiet av emosjoner kan plasseres i det kognitive/erfarings domenet. Også sterkt knyttet til trekk-forskning. Tema som beskrives i pensum (kap 13/14 avh av utgave) er, Trekk vs tilstand (state-trait, Kategorisk vs dimensjonelt, Pos-neg affekt, Ekman og studiet av universelle emosjoner er også knyttet til evolusjon.,. Innhold vs stil nevnes i pensum, fokus på positive emosjoner, hensikt og betydning. Det samme for negative. Biologisk og kognitive teorier nevnes. Emosjonell stil handler om affektintensitet og mood variability. Personlighet og well-being kan nevnes. N og E er sentrale trekk i studiet av emosjoner.

Gjør rede for essensen i Murrays motivasjonsteori? Slide (nok engang: ikke forventet at alt nevnes): Motiv:

En indre tilstand som vekker til live atferd og dirigerer denne mot spesifikke objekter eller mål

Motiver er forskjellige fra hverandre både når det gjelder type og mengde

Motiver er ofte basert på behov (det vil si at en person opplever en spenning i forhold til et utilfredsstilt behov som man ønsker å redusere)

Motivasjon i forhold til både behov og vekst

Motivasjon viktig i personlighetspsykologien fordi:

- Indre psykologiske behov driver mennesker til å tenke, persipere og handle på visse predikerbare måter
- Noen motiver ser ut til å virke utenfor vår bevissthet.

Fordi at motiver kan være svaret på et viktig personlighetsmessig spørsmål: ”Hva får mennesker til å handle på ulike måter”?

- Motivasjonstilnærmingen et bindeledd mellom den intrapsykiske tilnærmingen og trekkpsykologi i personlighetspsykologien?
- Trekkteori beskriver i hovedsak atferd; altså ender man opp med å forklare atferd med atferd (sirkelargumentasjon?)
- Nøkkelen til å forstå og forklare hvorfor vi gjør som vi gjør ligger i å få tak i folks motiv og behov.

Murrays motivasjonsteori

- Behov:

Likt begrepet drift

”potenality or readiness to respond in a certain way under certain given circumstances”

Behov dirigerer persepsjon og handling

Prosessen i forhold til det å redusere spenning som er det viktigste, ikke oppnåelsen av en tilstand uten spenning

Murray foreslår 20 fundamentale behov, hvor behov er assosiert med: En spesifikk ønske eller intensjon, Et spesifikk sett av emosjoner, Spesifikke tendenser mot atferd

Murrays behov

Behov relatert til ambisjoner	Behov for å beskytte status	Behov relatert til sosial makt	Behov relatert til sosial hengivenhet	Behov relatert til informasjons-utveksling
•Prestasjoner •Vise seg frem •Orden	• Dominans • Overkomme problemer •Beskyttelse •Unngå skade •Ærbødighet •Avvise	•Ydmykelse • Aggresjon •Autonomi •Unngå skyld	•Tilknyting • Omsorg for andre •Lek •Sex •Motta hjelp fra andre	• Forståelse • Oppsøke og like sanseinnsmuli

Murrays motivasjonsteori

- ethvert menneske har et unikt hierarki av behov
- ethvert behov interagerer med hverandre, hvilket skaper dynamisk prosess i personen
- Miljøet virker inn på våre behov i form av *press:*
  - *Alpha-press:* Den objektive realitet
  - *Beta-press:* Den perspierte realitet (subjektiv)

6. Hva er de viktigste bidragene fra psykoanalytisk/psykodynamisk teori til moderne personlighetspsykologi?

Typiske fordommer:

- Psykoanalytisk-/ dynamisk terapi kun for "the worried well"
- Anakronisme
- Reduserer *alt* til seksualitet og aggresjon
- Man holder pasienten lenge i behandling ut i fra hensyn til profitt
- Teoriene er sexistiske, rasistiske etc.
- Freud var kokainavhengig, og utviklet teoriene sine under påvirkning av dette
- Psykoanalytisk- og freudiansk er synonymer
- Tilnærmingen mangler empirisk dokumentasjon

Freudian? Not me!

- Traume kan gi emosjonelle og fysiske symptom..
- Barndommen påvirker fungering i voksen alder…
- Folk har ofte komplekse og selvmotsigende motiv…
- Seksuelt misbruk av barn skjer, og har fæle konsekvenser…
- Emosjonelle problemer kan behandles ved hjelp av prat…
- Vi finner av og til feil og mangler ved andre som vi ikke vil se i oss selv…
- Det er uetisk, utnyttende og destruktivt for en behandler å ha seksuell omgang med sine pasienter…
- Struktur med å møte pasienter ukentlig

Nytte av psykodynamisk terapi

A. Empiri:
- Effektiv for en del tilstander; fortsatt bedring etter endt behandling; få studier viser at det er dårligere enn annen terapi

B. Dybde:
- "kur", transformatorisk; hele mennesket – ikke bare symptomrettet behandling

C. Psykodynamisk narrativ:
- Det ubevisste, konflikter, etc "i drikkevannet"

D. Terapi for terapeuter:
- Valget som oftest psykodynamisk (*ikke* atferdsterapi)

"Den tredje kopernikanske revolusjon"

- Flere revolusjoner har rystet menneskets grunnleggende forståelse av seg selv i samtiden:
- *Kopernikus*: demonstrerte at jorden ikke var i sentrum av universet
- *Darwin*: plasserte mennesket utviklingsmessig i forlengelsen av primatene
- *Freud:* mennesket hører ikke bare til blant dyrene, men er styrt av krefter utenfor dets kontroll (dvs ubevisst)

Men ingen er i dag freudiansk…

- Radikal utvikling både teoretisk og praktisk siden Freud
- Ulike synspunkt; psykoanalysen den eldste av alle terapitradisjoner
- Mange ulike retninger; fins ikke ett konkrete svar på hva som er den *korrekte* psykodynamiske posisjonen…
- Ikke én teori, men en samling teorier som alle forsøker å kaste lys over ett eller annet fasett ved den menneskelige fungering
- Å spørre en psykoanalytiker om "svaret" ut i fra et psykoanalytisk ståsted, blir like meningsfullt som å spørre en filosof om "svaret" på et filosofisk spørsmål

Psykodynamisk teori: hva det *ikke* er

- Om id, ego og super-ego (strukturmodellen)
- Om fiksering
- Om seksuelle- og aggressive instinkter
- Om fortrengte minner
- Om Ødipuskompleks
- Om penismisunnelse
- Om kastrasjonsangst
- etc

Sentrale tanker i dag

- Affektenes frigjøring (tilknytning, glede, sinne, etc)
- Sinnet i konflikt, ambivalens; "affektfobi"
- Forsvar
- Ubevist prosessering
- Objektrelasjoner: barnet primært *relasjonsorientert*; internalisering
- Fortiden lever videre i nuet; overføring
- Korttidsterapi

Psykodynamisk konflikt som affektfobi

Freud: vurdering

- Knapt noen som i dag er "klassiske freudianere", og kritikk av psykodynamisk teori/ terapi benytter seg av Freud som "stråmann"
- Endogen utvikling; instinkter og fantasier det sentrale
- Barnet primært motivert av driftsreduksjon (sult); ikke relasjonsorientert (tilknytning, omsorg, tilhørighet)
- Basert på instinkter; følelser ingen plass
- Kasusmaterialet var voksne pasienter (hovedsakelig kvinner)
- Vanskelig å etterprøve teoriene ad vitenskapelige metoder

NTNU
Det skapende universitet

Psykologisk institutt

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Trond Viggo Grøntvedt

Tlf.: Psykologisk institutt 73 59 19 60

Eksamensdato: 28.5.2013

Eksamenstid (fra-til): 09.00-13.00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Annen informasjon:

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 2

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

Informasjon:
Oppgavesettet er todelt.
Oppgavene 1-3 skal besvares kort (se beskrivelse for hver enkelt oppgave).
I oppgave 4 skal du velge ***én* av de tre** oppgavene som er beskrevet.
Oppgave 4 teller like mye som oppgave 1-3 samlet.

1. Forklar begrepene kort (rundt tre linjer med tekst per deloppgave):
   a) Type-A personlighet
   b) Personlighetskoherens
   c) Fiendtlig attribusjons tilbøyelighet (Hostile attributional bias)
   d) Appersepsjon

2. Definer og gi et eksempel på hvert av følgende begrepene (rundt tre linjer per del-oppgave):
   a) Projektiv test
   b) Sublimasjon (sublimation)
   c) Passiv gener/miljø korrelasjon (Passive genotype-environment correlation)

3. Nevn kort (ikke over ti linjer) hovedbudskapet fra hver av de følgende teorie-ne/modellene:
   a) Banduras konsept om mestringstro (self-efficacy)
   b) Maslows tilnærming til selvaktualisering
   c) Beck's kognitive teori

4. I denne delen av eksamen skal du ***velge én av oppgavene*** nedenfor.
   a) Gjør rede for ulike teorier for kjønnsforskjeller fra et biologisk og et kulturelt per-spektiv. Fokuser på beskrivelse av teoriene og forskjeller mellom disse.
   b) Grei ut om fem faktor tilnærmingen og Circumplex modellen for personlighets tak-sonomi. Diskuter spesielt problemer med den femte faktoren i fem faktor tilnær-mingen og kritikk av Circumplex modellen. Hva er likhetene og forskjellene mel-lom modellene?
   c) Diskuter personlighetsutvikling fra Freud sitt perspektiv. Hvordan kobles det psy-kodynamiske perspektivet sammen med motivasjon?

Sensorveiledning eksamen PSY1016/PSYPRO4116 Våren 2013:

1a) NOR: Type A personlighet: Knyttet opp mot gruppe av hjertesyke, personlighetstrekk som konkurrerende, aggressiv arbeidsnarkoman, ambisiøs, streber, fiendtlig, travel. Refereres til som et syndrom av flere trekk: oppnåelsesmotivert og konkurransedyktig; fiendtlig og aggressiv; tidsklemme.
ENG: Traits linked to a group of coronary heart diseas patients, competitive, aggressive workaholics, ambitious overachievers, often hostile, almost always in a hurry, rarely relaxed. Type A refers to a syndrome of several traits: achievement motivation and competitiveness; time urgency; hostile and aggressiveness.

1b) NOR: Endring i hvordan personlighet kommer til uttrykk over tid, selv om de underliggende karakteristikkene/trekkene er lik. Kontinuitet i underliggende trekk, med endring i hvordan trekket uttrykkes.
ENG: Changes in the manifestations of personality variables over time, even as the underlying characteristics remain stable. Continuity in the underlying trait with changes in the outward manifestation of that same trait.

1c) NOR: Tendensen til å tolke fiendtlige hensikter fra andre når man opplever usikker eller uklar atferd fra andre. Individer som er aggressive forventer at andre mennesker er fiendtlig innstilt ovenfor dem selv.
ENG: The tendency to infer hostile intent on the part of others in the face of uncertain or unclear behavior from others. People who are aggressive expect that others will be hostile towards them.

1d) NOR: Hvordan man tolker miljøet og opplever meningen med hva som skjer i situasjoner. En persons behov vil påvirke hvordan han/hun opplever (spesielt et tvetydig) miljø.
ENG: A persons needs influence how he/she perceive the environment, especially when the environment is ambiguous. The act of interpreting the environment and perceiving the meaning of what is going on in a situation.

2a) NOR: Standardisert stimuli med muligheten for tolkning fra respondenten. Hva personen ser i f.eks. Rorschach-testen er direkte knyttet til hva personen tenker på.
ENG: Standardized stimuli with the possibility of interpretation from the respondent. What the person sees in e.g. a Rorscach-test is directly linked to what is on the persons mind.

2b) NOR: En forsvarsmekanisme fra Freud som refererer til å rette uakseptabel aggressiv eller seksuell instinkter mot sosialt akseptert aktivitet. Eks. hugge ved eller pumpe jern etter en krangel i stede for å utøve vold mot parten man krangler med.
ENG: Defense mechanism (Freud) which refers to the channeling of unacceptable sexual or aggressive instincts into socially desired activities (such as work-out or chopping wood).

2c) NOR: Når foreldre bidrar med både gener og miljø til barnet, men barnet ikke gjør noe aktivt for å oppsøke miljøet. Eks. antall bøker i huset/mat laget av foreldre.
ENG: When parents provide both genes and environment to children, but the children do nothing to obtain that environment. E.g. books in the household/food made by parents.

3a) NOR: Mestringstro refererer til troen på at man kan utøve et spesifikt handlingsmønster for å oppnå et mål. Gjensidig påvirkning med innsats og prestasjon, Mestringstro fører til bedre prestasjon, som igjen øker mestringstroen. Høy mestringstro er derfor viktigst i møtet med nye utfordringer (se s 387 for eksempelet med stup). Knyttet opp mot læring av andre, observasjon av andre som utøver en handling med positivt resultat kan føre til økt mestringstro.
ENG: Self-efficacy refers to the belief that one can execute a specific course of action to achieve a goal. Mutually influence between the concept and performance; self-efficacy leads to better performance which in turn leads to increase in self-efficacy. Important concept in meeting with new challenges (p. 378 for example with diving). Linked to learning by seeing others perform; others perform with positive results might led to increased self-efficacy.

3b) NOR: s. 351. Selvrealisering er definert som en persons fulle potensial. Øverste nivå på pyramiden, å bli den personen man er ment å være. Det som kjennetegner en person som er selv-realisert i følge Maslow er beskrevet inngående i tabellen på s. 355: Noen av disse bør være nevnt. Ikke knyttet til kjente/berømte personer selv om det var svært mange historiske personer som ble beskrevet av Maslow. Kandindaten må også gjerne beskrive flow (s. 354).
ENG: Develop one's full potential, to become the person one was meant to be. At the top of the hierarchy of needs developed by Maslow. According to Maslow characterized by several traits described in table on p. 355: Some which should be described by the candidate. Not among these traits is "make great contribution", but this might be misinterpreted based on the case studies used by Malsow (e.g. Eintein, T. Jefferson). The candidate might also describe the concept of flow (p. 354).

3c) NOR: Knyttet til sårbarhet til depresjon. Sårbarheten ligger i måten man ser verden på (cognitive schema) Prosessering av innkommende informasjon, fordreining av denne info pga. CS. CS knyttet til kognitive triade; info om seg selv, om verden og om fremtiden. Se eks. 421. Overgeneralisering, personalisering (tilskriver negative hendelser til sin egen feil), katastrofisering (det verste vil skje) og «vilkårlig slutninger» (negative konklusjoner) s. 422. Automatiske tanker, og mønsteret blir en selvoppfyllende profeti.
ENG: Cognitive style linked to vulnerability to depression. The cognitive schema is where the vulnerability lies. Processing of incoming information, distortion of this info because of CS. CS linked to cognitive triad; info about self, about the world and about future. See p. 421. Overgeneralization, personalizing, arbitrary inference, and catastrophizing p.422. Automatic negative thoughts, and the pattern becomes a self-fulfilling prophecy.

4a) **Evolutionary theory**: Differences in domains where men and women have faced different adaptive problems (e.g. pregnancy in women, not in men) which have led to differences in jealousy, aggression, partner preferences, desire for sexual variety, etc. These are influenced by cultural, social and contextual inputs, and especially in magnitude due to environmental input, but the difference stems from evolutionary differences. Have claims on the origin of sex differences. Problem: individual differences within each sex. **Hormonal theory** argues again that the differences are not because of external social environment; rather differences in underlying hormones cause and maintain differences. The candidate might mention CAH (congenital adrenalin hyperplasia), a condition in which female fetus has an overactive adrenal gland. Results in a hormonal masculine female. Sex differences in circulating testosterone should be mentioned linked to aggression, dominance, and career choice. Lesbians and testosterone linked to butch and femme types. Sexual desire and changes in preferences and sex drive across the ovulatory cycle linked to testosterone. Also sex drive and testosterone in men should be mentioned. Problems: these findings are all correlations. The theory does not answer the question of why men and women are different. **Socialization** accounts for sex differences as a result of reinforcement of masculine and feminine stereotypes from parents, media, teachers, etc. Girls are given dolls, boys toy cars. Children learn and are rewarded by the society for behavior deemed fit for their sex. Models of own sex drives this development; boys watch and learn from father/male peer model, girls do the same from mother/female peer model. Empirical evidence: Differences in encouraging dependency and toys given to children differently dependent of sex. Also cross cultural evidence. Domestic chores given to girls more than boys, more competitive boys encouraged. Problem: does the influence of the parents' guide children or could children guide parental style of parents? No account for origin of differences. **Social roles:** Closely linked to socialization. Origin of sex differences from the distribution of men and women into different occupational and family roles. Over time children learn that men are breadwinning and women are homemakers, and thus adopting the roles themselves. Empirical work concerning dominance and submissive roles should be mentioned. Problem: Who assigns roles? Why passively accept the role given? Cross cultural studies shows that more egalitarian societies have larger differences, presumably contradicting the theory. Integration of the different theories are explained on pp. 517-518.

4b) Both approaches are models which tries to identify, quantify and structure the most important traits of the human personality. Both used lexical approach to identify the factors used, and factor analysis was used to narrow down the number of factors. Candidate should explain the three advantages of circumplex mentioned in the curriculum; Explicit definition of interpersonal behavior, specifies the relationship between traits (and also explain adjacency = how close the traits are to each other in the mode; bipolarity= negatively correlated to each other and located opposite each other in the model; orthogonality= traits which are perpendicular to each other (står 90 grader på hverandre) are unrelated/zero correlation), and alerts investigators of gaps in the model (directs research to neglected areas of psychological functioning). The model has been studied in children and adults and identified some maladaptive aspects of interpersonal functioning (e.g. submissive and agreeable might be overly accommodative. Problems: Two dimensions. Traits other than the ones included in the model are also important (e.g. conscientiousness, neuroticism, emotional stability). Should mention the five broad traits in five-factor model (extroversion/surgency, agreeableness, conscientiousness, emotional stability, and openness/intelligence) and mention that each factor consists of different facets. It has been replicated in studies using English-language traits words as items across several different samples, across time,

across cultures and using two separate approaches (single word and sentences). Problems with the fifth factor, is it intelligence, culture, imagination, or openness? Differences cross cultural. Not necessary to mention more than one correlation between abilities/behaviors and the five traits (as pp.81-86). Criticized for leaving out important aspects of personality (as Circumplex), e.g. religiosity, egotism, integrity, humorousness. Only descriptive and not the answer to the question of psychological process or origin of traits. The students should include the notion that both models include focus on interpersonal functioning, and that the five factor model subsumes the circumplex in that the two traits in the model – Extroversion (surgency) and agreeableness are roughly the same as the circumplex dimensions of dominance (status) and agreeableness (love)". Although the five factor model consist of broader, more general dimensions, it also includes facets provides more nuance and that are more directly related to interpersonal functioning (e.g. hostility).

4c) Psychosexual stage theory. Stuck in stage = fixation. Each stage represents a more mature mode of obtaining sexual gratification. First stage is oral stage, initial 18 months after birth, source of pleasure lips, tongue and moth. Conflict: id want immediate gratification associated with obtaining nourishment and pleasure through the mouth. Also with regards to dependency. Oral fixation as adult (e.g. smoking), overly dependent. Second stage is the anal stage, from oral to 3 years approx.. Anal sphincter as source of sexual pleasure. Linked to self-control (from toilet training), and rigid, overly neat as adults. Or lack of control and sloppy and dirty as adults. First chance of control. Phallic stage is the thirds stage, 3-5 years. Genital discovery and pleasure by touching it. First sexual desire outwards towards opposite-sex parent. Competition with same-sex parent. Oedipal conflict and Electra complex (Jung). Castration anxiety. Due to unresolved oedipal conflict for girls they are morally inferior to women (according to Freud, p. 288). Latency stage: 6-puberty. Few conflicts, little development. Ends with sexual awakening brought about by puberty. Genital stage lasts from the end of puberty throughout life. Only reached if other conflicts in previous stages have been resolved. Not associated with conflict. If conflicts not resolved, less psychic energy is available for later stages. In a nutshell; all born with drive for sexual pleasure (id) but constrained by the civilized society limits satisfaction. Series of predictable clashes/conflicts between desire of pleasure and demands by parents and society. Universal stages, but specific outcomes and instances are unique. Successful personality development according to Freud was defined as the ability to be productive and maintain loving relationships. Linked to motivation: Instincts and the structure of personality should be mentioned. Sexuality and aggression the driving force behind all motivation. Society's rules govern the acceptable expression of the underlying motives from the two instincts. How the different parts of personality effects motivation and how it is repressed by other parts (pp. 274-278). Could link psychoanalysis to Maslow or Murray's big three.

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Psykologisk Institutt

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Eva Langvik

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 03.06.2014

Eksamenstid (fra-til): 09.00-13.00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Annen informasjon:

Målform/språk:

Antall sider:

Antall sider vedlegg:

Kontrollert av:

Dato Sign

Alle oppgaver skal besvares!

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

1. **Gjør kort rede for, sammenlign og diskuter personlighetsutvikling innenfor det disposisjonelle og det intrapsykiske domenet.**

2. **Gjør rede for og diskuter sammenhengen mellom personlighet og sykdom.**

3. **Gjør rede for de vanligste metodene for å studere det genetiske bidraget til menneskelig personlighet.**

4. **Emosjoner er sentralt i flere perspektiv innenfor personlighetspsykologien.**
   Ta utgangspunkt i to perspektiv fra pensum (hvilke to er valgfritt).
   Diskuter og sammenlign de to perspektivenes syn på emosjoner.

5. **Gjør rede for hvordan personlighet viser seg gjennom individuelle forskjeller i persepsjon, tolkning og mål.**

6. **Gjør rede for Gray's teori om sensitivitet til belønning og straff (reinforcement sensitivity theory) og hvordan denne kan sees i sammenheng med Eysenck's personlighetsteori.**

Introduksjons til sensorveiledningen: Veiledningen beskriver i korte hovedtrekk elementer som enten må eller kan være inkludert. Ved karaktersetting er det helhetsinntrykket som teller mest; dvs hvor selvstendig kandidaten fremlegger stoffet og hvor bredt/spisst kunnskapsnivået er. At en av oppgavene ikke er besvart tilsier ikke at besvarelsen i sin helhet skal stryke.
Studentene har gitt tilbakemelding om at oppgavene var veldig omfattende og at avgrensning ble en utfordring. I vurdering av eksamensoppgavene bes sensorene ta hensyn til at eksamensformen er endret fra mange kortsvar til essay-oppgaver og at dette er første gang en slik type eksamen er blitt gitt i emnet. På grunn av at eksamenstiden er begrenset, vil studentene være nødt til å velge bort enten bredde eller dybde, og dette må tas med i betraktningen. Det finnes flere måter å løse oppgavene på enn de som er direkte i samsvar med denne veiledningen.
Med forbehold om oppdaterte versjoner av sensorveildeningen.

1. **Gjør kort rede for, sammenlign og diskuter personlighetsutvikling innenfor det disposisjonelle og det intrapsykiske domenet.**

   Løsningsforslag: Her står det gjør KORT rede for, og det forventes ikke en lang og detaljert redegjørelse. Det er flere måter å løse denne oppgaven på; studentene kan velge å inkludere både psykoanalytisk tilnærming og Motiver eller avgrense til et av dem. Om de avgrenser, forventes noe større detaljnivå og dybde.

   Disposisjonelle: Trekk-tilnærmingen, personlighet som stabile, vedvarende tendenser til å tenke, føle og handle på bestemte måter. Fokus på antall trekk, hvordan de skal identifisere de og hva de fører til/henger sammen med. Størst enighet om at det er fem store brede dimensjoner, at disse er arvelig og finnes på tvers av kulturer. Kortere intervall- høyere stabilitetskoeffisient, Personlighetsutvikling inkluderer både stabilitet og endring: Rank-order– Gjennomsnittsnivå—Personlighetskoherens. Endringer må være interne og vedvarende. Allerede hos små barn ser man individuelle forskjeller i temperament som man anser som forløpere til voksen personlighet. Trekk mest stabile etter ungdomstiden. Blir litt mer sosialiserte og mindre emosjonelle med alderen. (Høyere A og C, lavere E og N)

Intrapsykiske: Fokus på motiv og drifter. Freud sin teori om utvikling gjennom de ulikestadiene må være med og at håndteringen av konfliktene på de ulike stadiene former personligheten. Psykoseksuel stadieteori: Fiksering, Oral, anal, Phallic, latency og genital fase. Noen kan ha valgt å legge mer vekt på Maslow, men hovedpoengene- ideen om indre psykologiske behov og drivkrefter er essensielt i det intrapsykiske domenet. Motiver kommer som en mellomposisjon mellom intrapsyk og disp. Om motiver er fokuset må Murray nevnes, og de tre store, Prestasjon-makt-intimitet. Opplevelser i barndommen viktig også innenfor motiver, mens trekktilnærmingen vektlegger i større grad medfødte, arvbare tendenser/disposisjoner. Innenfor Maslow's hierarki vil personlighetsutvikling være rettet mot selvaktualisering.

2. **Gjør rede for og diskuter sammenhengen mellom personlighet og sykdom.**

   Løsningsforslag: Boken skisserer ulike tilnærminger til sammenhengen mellom personlighet og sykdom/helse, men mest sentralt her er den delen av kap. 19(18) som omhandler «personality-Illness connection. Der beskrives: Interaksjonsmodellen (personlighet påvirker hvordan individer mestrer/cope, transaksjonsmodellen (P påvirker mestring og påvirkning og vurdering av situasjonen), helseatferdsmodellen (Alle elementene ved de foregående, i tillegg til å påvirke helseatferd), predisposisjonsmodellen(Personlighet og sykdom har like bakenforliggende predisposisjoner) og sykdomsatferds-modellen (P påvirker hvorvidt en person søker medisinsk hjelp eller rapporterer symptomer, P påvirker persepsjon og oppmerksomhet og helseatferd), Disse er det viktigst at kandidaten har med, men om de trekker linker til andre deler av pensum er det en styrke. Om noen kandidater har valgt å fokusere på andre deler av pensum, kan det være en tilfredsstillende løsning så lenge fokuset er på personlighet og hvordan personlighet er knyttet til sykdom og helse.

3. **Gjør rede for de vanligste metodene for å studere det genetiske bidraget til menneskelig personlighet.**

   Løsningsforslag: Det står menneskelig personlighet, så selektiv breeding bør ikke nevnes her. Familie studier, tvillingstudier og adopsjonsstudier er de tre som er riktig svar her. Det er naturlig at arvelighet gjøres rede for og forskjeller mellom MZ og DZ tvillinger blir nevnt. Fordeler og ulemper med måtene kan med fordel være inkludert

4. **Emosjoner er sentralt i flere perspektiv innenfor personlighetspsykologien. Ta utgangspunkt i to perspektiv fra pensum (hvilke to er valgfritt). Diskuter og sammenlign de to perspektivenes syn på emosjoner.**

   Løsningsforslag: Her har kandidaten mulighet til å velge å fokusere på det de synes er mest spennende. Det er viktig at det er emosjoner som er i fokus, ikke andre aspekt ved perspektivene. Nødvendige avgrensninger er det opp til studenten å gjøre. Det er et eget kapittel i boken om emosjoner, men det er ikke nødvendig at kandidaten bruker det som et av de to perspektivene, men det kapitlet berører også de andre perspektivene så det er naturlig å ta med en del herfra uansett hvilke perspektiv som benyttes. I det disposisjonelle domenet er E og N de trekkene som er sterkest knyttet til emosjoner, ikke veldig stort fokus innenfor trekk-perspektivet i selve kapitlet men berøres mye i kap 8. N er knyttet til flere affektive lidelse. I det genetiske perspektivet har ikke emosjoner stor plass, og nevnes ikke spesifikt i pensum. I det fysiologiske nevnes affektiv stil og noen kan velge å fokusere på BIS og BAS. Evolusjons-perspektivet vektlegges emosjoner som universelt, og at de har en funksjon, og kjønnsforskjeller i emosjoner trekkes frem.

   I den psykoanalytiske tilnærmingen har følelser en stor plass, spesielt angst og aggresjon, og ulike typer angst gjøres rede for (Obj. angst, N-angst, moralsk angst). Emosjoner står ikke direkte omtalt i kap om Motiver. Det kognitive kapitlet fokuserer i større grad på forløpere til

emosjoner og affekt, men i kapitlet om emosjoner ser de på N som et kognitivt fenomen. I kapitlet som spesifikt omhandler emosjoner vektlegges tilstand vs trekk, kategorier vs dimensjoner, og det er mye fokus på lykkeforskning. Her nevnes også Eysenck's biologiske teori, og det tar spesifikt for seg E og N og hvordan de to trekkene gjennom positiv og negative affekt påvirker SWB. Frekvens og styrke på emosjoner nevnes også i pensum samt to andre modeller som viser et mer komplekst forhold mellom personlighetstrekk og SWB (en med livsstil og en med situasjoner). I kap 16(15) blir sinne spesifikt fokusert på, kap17(16) legger vekt på kjønnsforskjeller i grunnleggende emosjoner og depresjon. Kap 19 (18) vektlegger stress, positive emosjoner i håndtering av stress, optimisme, håndtering av emosjoner- følelser som helsebringende og helseskadelig, håndtering av emosjoner (f.eks sinne viktig).

5. **Gjør rede for hvordan personlighet viser seg gjennom individuelle forskjeller i persepsjon, tolkning og mål.**

   Løsningsforslag: Persepsjon: Felt uavhengighet (rod&frame test), smerte toleranse og sensation reducing/augmenting. Fortolkning: Kelly's Personal construct teori (skjema); locus of control /forklaringsstil og kausal attribusjon. Mål: Personal projects analysis-Bandura, self-efficacy, social cognition, cog.soc. læringsteori, Dweck, og Mischel kan nevnes.

6. **Gjør rede for Gray's teori om sensitivitet til belønning og straff (reinforcement sensitivity theory) og hvordan denne kan sees i sammenheng med Eysenck's personlighetsteori**

Løsningsforslag:

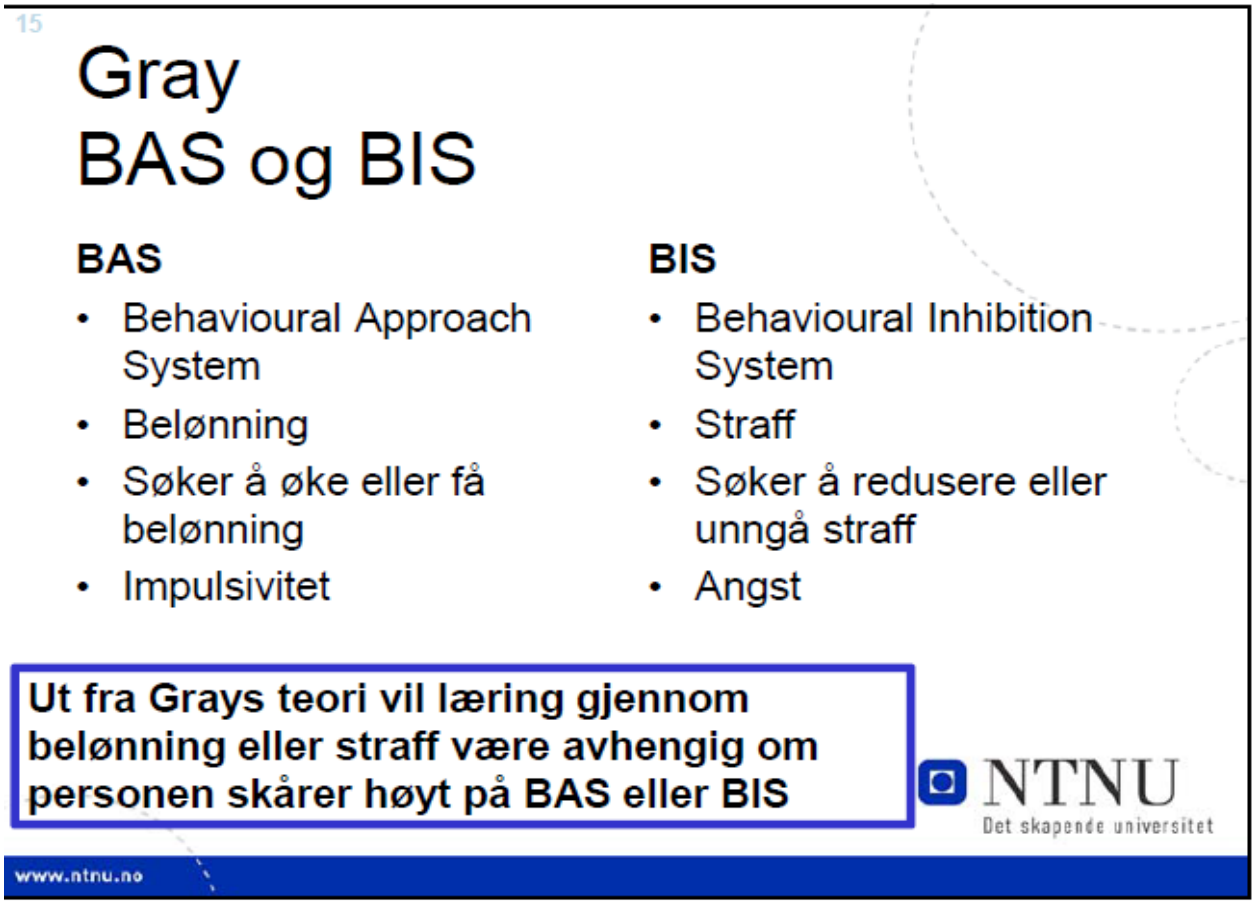

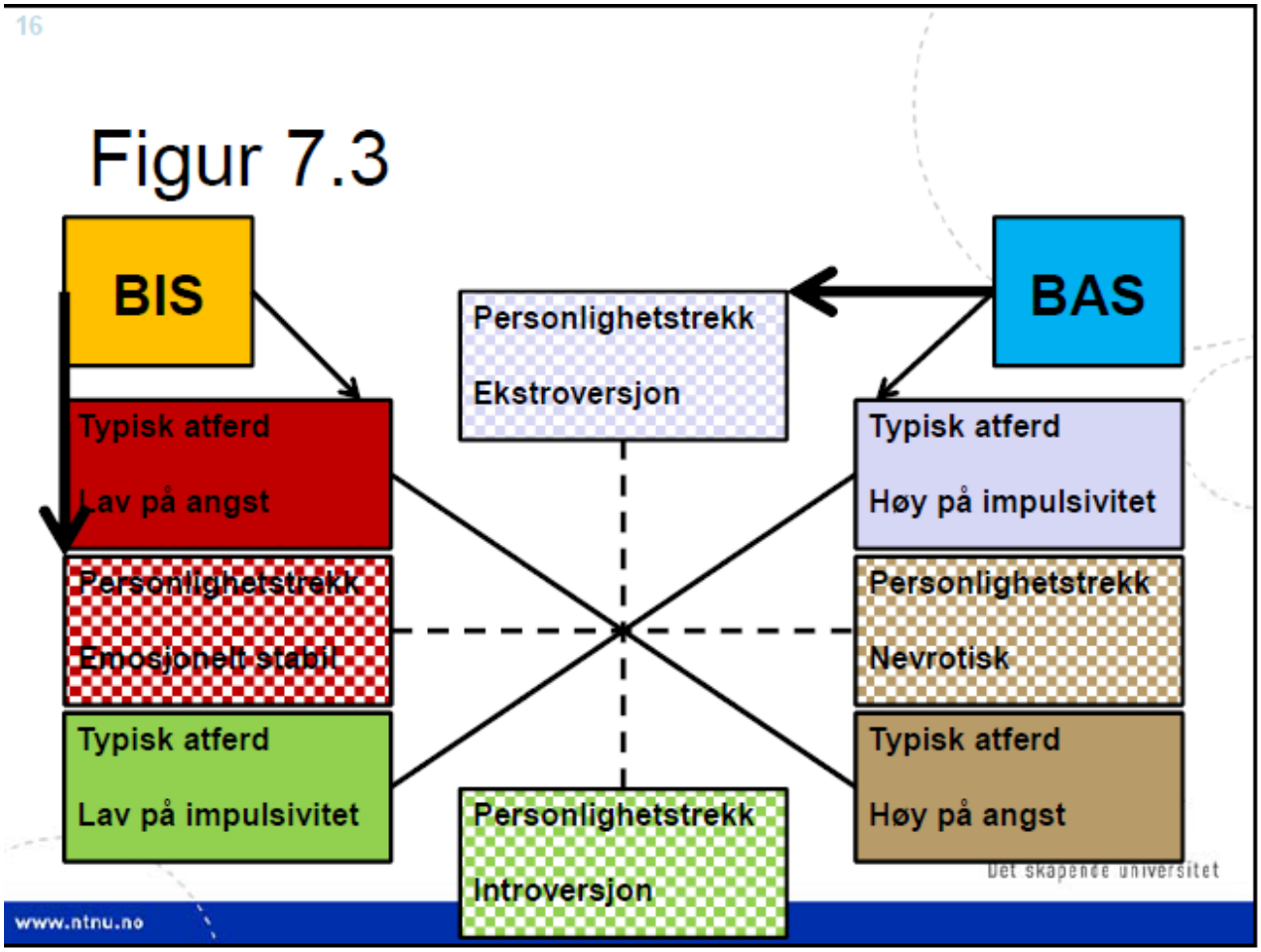
16
Figur 7.3
BIS
BAS
Personlighetstrekk
Ekstroversjon
Typisk atferd
Lav på angst
Typisk atferd
Høy på impulsivitet
Personlighetstrekk
Emosjonelt stabil
Personlighetstrekk
Nevrotisk
Typisk atferd
Lav på impulsivitet
Typisk atferd
Høy på angst
Personlighetstrekk
Introversjon
Det skapende universitet
www.ntnu.no

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Psykologisk Institutt

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Eva Langvik

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 01.06.2015

Eksamenstid (fra-til): 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Annen informasjon:

Målform/språk: BOKMÅL

Antall sider: 2

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

Dato Sign

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

Alle spørsmål skal besvares!

1. Gjør rede for det kognitiv-affektive personlighetssystemet (CAPS).

2. Gjør rede for essensen i Cloninger's tredimensjonale personlighetsmodell.

3. Gjør rede for Circumplexmodellen og interpersonlige trekk.
   Pek på hvordan modellen er forenelig med femfaktortilnærmingen (Big Five).

4. Hva ligger i begrepet manipulering og hvordan er personlighetstrekk knyttet til ulike typer manipulering?

5. Gjør rede for ulike typer genotype-miljø(environment) korrelasjon.

6. Gjør rede for hvordan forskning på motiver er knyttet både til det intrapsykiske og det disposisjonelle domenet.

Generell informasjon til sensorene og sensorveiledning

Alle oppgavene skal besvares, men en ubesvart oppgave gir ikke automatisk stryk. Det er totalvurderingen av besvarelsen som er avgjørende, og meget gode besvarelser på noen av oppgavene kan trekke opp.
Det er naturlig, gitt oppgavene, at studentene bruker mer tid/plass på å besvare noen av oppgavene enn andre. Men alle oppgavene teller like.

7. Gjør rede for det kognitiv-affektive personlighetssystemet (CAPS).

Svar: De bør plassere teorien innenfor den kognitive tilnærmingen til personlighet (kontekst er viktig på alle oppgavene). Walter Mischel-kritisk til bevisene for, trekk, eller mer spesifikt, til ekskluderingen av situasjonen. Essensen i teorien: P er ikke trekk, men organisering av kognitive og affektive aktiviteter. Ifølge teorien om Cognitive Affective Processing System (CAPS) bestemmes atferd av stabile «hvis–så»- (If–Then) betingelser. Når situasjonen endres, vil også atferden endres.

Fra slide: (Alt er ikke nødvendigvis med i pensum). Men kan nevnes:

- Biologiske og genetiske markører er ivaretatt i CAPS
- Prediksjon av stabilitet er ivaretatt i CAPS, men forstått på en annen måte enn i trekkteori
- CAPS ivaretar prinsipper tatt fra dynamisk teori i forhold til prosesseringsdynamikk og hvordan dette påvirker personligheten

- Viktige prinsipper hentet fra sosial-kognitive teorier er integrert i CAPS ved å ta inn variabler som forventninger, mål, verdier og selv-regulerings kompetanse for å forstå personlighetsbegrepet
- Humanistisk tankegang er integrert gjennom vektleggingen av den psykologiske fortolkningen av situasjonen (og ikke situasjonen i seg selv)
- Viser hvordan individet selv fungerer som en agent i sitt eget liv, og ikke er passiv responder på psykologiske situasjoner som finner sted

8. Gjør rede for essensen i Cloninger's tredimensjonale personlighetsmodell.

Svar: Fysiologisk teori innenfor det biologiske domenet. Knyttet til tre typer nevrotransmittere. **Cloningers tredimensjonale teori**

Dopamin: Nyhetssøkning

– Behag og glede

– Hjernens belønningssystem

Noradrenalin(norephinerine) Reward-dependence, Belønning

– Fokusering og aktivering av det sympatiske nervesystemet

– Klargjør kroppen for handling

Serotonin: Harm-avoidance

– Humør og emosjoner

– Regulering av følelser

<u>Tabell under er ikke med i pensum,</u> men noen av studentene vil kanskje refe-rere til sammenhengen mellom de tre dimensjonene og FFM. Altså intet krav om at studentene skal trekke inn dette. Info vist på forelesning er:

Cloninger's Psychobiological Model of Temperament and Character and the Five-Factor Model of Personality

F. De Fruyt[a,*], L. Van De Wiele[b], C. Van Heeringen[b]

Table 3
Multiple regression coefficients and Beta coefficients for NEO-PI-R domain sc

	HA	NS	P	RD
Neuroticism	**0.42**	−0.04	0.15	**0.25**
Extraversion	**−0.36**	**0.46**	0.03	**0.50**
Openness	**−0.20**	0.09	0.01	0.16
Agreeableness	−0.03	0.07	−0.06	**0.29**
Conscientiousness	−0.04	**−0.45**	**0.52**	0.03
Multiple R	0.71	0.62	0.48	0.59
R^2	0.51	0.38	0.23	0.35

9. Gjør rede for Circumplexmodellen og interpersonlige trekk. Pek på hvordan mo-dellen er forenelig med femfaktortilnærmingen (Big Five)

Svar. Begge modellene er å finne innenfor det disposisjonelle domenet. CM be-skriver interpersonlig atferd ved hjelp av to dimensjoner, utveksling av varme (love) og status (dominans).

Fra slide: Leary og Wiggins beskriver interpersonlige trekk – sosial utveksling av

1. Status

2. Kjærlighet/varme

• Tre fordeler med Wiggin's Circumplex

1. Gir en eksplisitt definisjon av interpersonlig atferd

2. Spesifiserer forholdet mellom hvert enkelt trekk med alle andre trekk i modellen

• Beliggenhet (trekk som ligger nært er like)

• Bipolaritet (trekk rett ovenfor hverandre er motsatt)

• Ortogonalt (trekk vinkelrett ovenfor hverandre er uavhengig).

3. Inviterer til forskning på områder ved psykologisk fungering som er blitt Oversett.

FFM, spesielt E og A handler også om interpersonlig atferd, tett knyttet til disse to dimensjonene , men CM er mer spesifikk på interpersonlig fungering. Altså, modellene er absolutt forenelig og FFM/big five fanger opp dimensjonene i CM. Ikke forventet at de husker alle småtrekkene i modellen. Noen vil kanskje tegne opp modellen, og det er absolutt lov.

10. Hva ligger i begrepet manipulering og hvordan er personlighetstrekk knyttet til ulike typer manipulering?

Svar: Dette temaet tilhører det sosiale og kulturelle domenet. Viktig at de får frem at manipulering ikke er bare «ond» manipulering.

Fra slide: Manipulasjon: måter folk intensjonelt forsøker å endre andres atferd.

• Buss'(1992)

Klassifisering av manipulasjonstaktikker:

(1)sjarm, (2)tvang,(3)"silent treatment",(4) argumentering,(5)sutring, (6)selvoppofrelse, (7)påkalle ansvar,(8)fysiske angrep,(9)påkalle

behag,(10) sosial sammenligning,(11) tilby belønning i form av

penger . (ikke forventet at de husker alle nøyaktig).

Personlighet og manipulering:

- Taktikker generelt benyttes i like stor grad av begge kjønn, men det er forskjeller i hvilke typer som brukes (Kvinner "bruker" mer sutring, klaging, gråting)
- Var personlighetstrekk relatert til bruk av taktikker? (Buss, 1992; Butkovic & Bratko, 2007)
  - Dominante (E+) brukte tvang og makt
  - Introverte (E-) var selvoppofrende/underdanige

- Personlighetstrekk (forts.):
  - De som var høyt på vennlighet og samarbeid (A+) påkalte i større grad behag og argumenterte
  - Strie og uvennlige (A-) brukte i størst grad "silent treatment" (men kritiserte og brølte også)
  - Planmessige (C+) personer benytter mest argumentering (forklaring)
  - Emosjonelt ustabile (N+) bruker en blanding av taktikker, men mest sutring
  - Lite åpne personer (O-) tenderer å benytte seg av sosial sammenligning

Kan også nevne at de med Høy O bruker fornuft. Litt avhengig av hvilken bok som benyttes, så studentene kan svare litt ulikt når det gjelder sammenhenger her.

11. Gjør rede for ulike typer genotype-miljø(environment) korrelasjon.

Svar: G-E-C omhandler ulike måter miljøet påvirker det genetiske uttrykket. Geners interaksjon med miljøet skjer gjennom Passiv G-E-C, hvor f.eks. foreldre gir både gener og miljø til barna. Reaktiv G-E-C skjer ved ulik respons til ulik genotype, og aktiv G-E-C oppstår når noen med en gitt genotype aktivt oppsøker og skaper sitt miljø (velger ekstremsport). G-E-C kan være positive og negative (hemme og fasilitere).

12. Gjør rede for hvordan forskning på motiver er knyttet både til det intrapsykiske og det disposisjonelle domenet.

Svar: Motiver er plassert innenfor det intrapsykiske domenet, så her vil det være mye felles til det, Ikke forventet at de skal gjøre rede både for det intra-psykiske og trekk-domenet, men få frem hvordan studiet av motivasjon/motiver (ex. Big three motives: Prestasjon, makt, intimitet) også har likheter med trekk-tilnærmingen (det disposisjonelle domenet). Felles for domenene, forstå menneskelig atferd; hvorfor man gjør som man gjør.. Mot. Mer spesifikk på hva folk ønsker.

Likt med/tilhører Intrapsykisk fordi: indre behov og drifter, motiver kan være ube-viste, belager seg på projektive teknikker.

Likt med Disp/trekk: Folk er forskjellige ift grad av motiv, disse forskjellene kan måles, -forskjellene er assosiert med livsutfall (motiver predikerer), forskjellene er relativt stabile, og gir oss svar på hvorfor mennesker gjør det de gjør. Forklarer atferd.

Mange kan ha valgt å fokusere på likheten mellom trekk og motiver, og dette er også naturlig å komme inn på i en slik oppgave. Under eksamensrunden var det var det flere som spurte om denne oppgaven, så noe variasjon i fokus på besvarelsene kan tillates (eks. om noen har valgt spesifikt å gå inn på målemetodene for motiver osv).

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Psykologisk institutt

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 – Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Patrick Vogel

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 3. juni 2016

Eksamenstid (fra-til): 09:00-13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 2

Kontrollert av:

Dato Sign

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

Besvar alle oppgavene

1. Hvordan er personlighetstrekk knyttet til evokasjon (evocation: fremkalling) av reaksjoner hos andre?

2. Gjør rede for Freud's teori om personlighetsutvikling

3. Gjør rede for individuelle forskjeller i emosjoner

4. Gjør rede for Eysencks personlighetsteori og diskuter likheter og forskjeller mellom denne og Femfaktormodellen/Big Five

5. Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet.

6. Gjør rede for og sammenlign to modeller som beskriver sammenhengen mellom personlighet og helse. Hvilke to modeller du vil sammenligne velger du selv.

Eksamen PSY1016/PSYPRO4116

Vår 2016

Besvar alle oppgavene (En ubesvart oppgave medfører ikke automatisk stryk, men gir en F på den deloppgaven, og totalinntrykket av alle oppgavene avgjør karakter).

1. Hvordan er personlighetstrekk knyttet til evokasjon (evocation: fremkalling) av reaksjoner hos andre?

Sentrale punkt å ta med her er: Definere evocation/fremkalling,; at personlighet utløser reaksjoner hos andre. Aggresjon utløser andres fiendtlighet. Partnerforhold, betydningen av dominans og vekking av negative følelser. Disagreeableness og emosjonell ustabilitet sterkeste prediktorer. Evokasjon gjennom forventningsbekreftelse: forventninger om noens personlighet utløser atferd hos andre. Ekstroversjon utløser latter. Personlighet skaper det sosiale miljøet man er utsatt for gjennom evokasjon. Handler om at personlighet påvirker interaksjon med miljøet. Smal oppgave, og det forventes ikke at man skriver så mye her.

2. Gjør rede for Freud's teori om personlighetsutvikling:

Sentrale punkt: Psykisk energi motiverer all menneskelig aktivitet, sex og aggresjon grunnleggende instinkter. Personligheten beskrives i en topografisk modell bestående av Id, ego og superego som styrer instinktene og hvor underbevisstheten dominerer. Psykoanalytisk personlighetsteori beskriver hvordan mennesker håndterer sine seksuelle og aggressive instinkter. Ego er den delen som utøver kontroll/virkelighetsorientert. Id/superego forholder seg ikke til virkeligheten. Personlighetsutvikling i Freud's teori er knyttet til de psyko-seksuelle stadiene. Personligheten er formet etter at man har gått igjennom disse stadiene. Hve fase har sine konflikter, og hvordan disse løses fører til ulik personlighet. Psyko-seksuell stadie-teori. Oral fase, anal fase, phallic fase, latency fase, og genital stage. En teori om både normal og abnormal P-utvikling. Fra boka» « we are all born with a drive for sexual pleasure (the id) but that the constraints of civilized society limit the ways we can satisfy that drive. (..) all go through a series of (…) conflicts between our desire for pleasure and the demands (..). The nature of the conflicts and the stages (..) are universal, but the specific instances and outcomes are unique. Parts of our personalities are shaped at each stage by the particular way we resolve the conflict" Essensen I det over må være med i besvarelsen av denne oppgaven.

3. Gjør rede for individuelle forskjeller i emosjoner

Fokus bør være fra kapittel 8, men kan trekke inn ting fra andre stder. Kap 14 (emotion and personality) ligger inn under kognitivt/erfarings domenet. Kap 14 fokuserer på trait vs state, kategorier versus dimensjoner, Innholdet i emosjoner (positive og negative). Fornøydhet med livet (SWLS). Fokus på trekk og negative emosjoner, nevrotisisme sentralt her. Fokus i kap 14 ligger også på emosjonell stil, effect intensity, mood variability. Innholds-fokus handler om hvilke følelser man opplever oftest, mens dstil handler om intensitet og variasjon. Beskriver også hvordan disse to aspektene kan kombes sammen, og hvordan trekk, da E og N gjennom positiv og negativ affekt påvirker hvordan vi har det SWB(subjective well-being).

4. Gjør rede for Eysencks personlighetsteori og diskuter likheter og forskjeller mellom denne og Femfaktormodellen/Big Five

Sentrale aspekt som må med: Eysenck PEN-modell (Psykotisisme, Ekstroversjon, Nevrotisisme), tre trekk, hierarkisk, som FFM, beskrives både i trekk-kapitlet og i det biologiske domenet. Stikkord: Fokus på teori, fysiologisk grunnlag, aktiverbarhet. Forskjeller i antall trekk og betydningen/nødvendighet av teori. PEN-modellen stammer ikke fra en leksikalsk tilnærming, men teoretisk. Fra slide om Eysenck sin modell: Eysencks biologiske personlighetsmodell•Tre supertrekk i PEN-modellen

- •Biologisk grunnlag for tekkene viktig
- •ARAS: ascending/øvre retikulær aktiveringssystem i hjernestammen
- •Hebb: Optimalt aktiveringsnivå
- •Likt aktiveringsnivå ved ingen/liten stimuli hos introverte og ekstroverte
- •Forskjellen ligger i hvor aktiverbar man er (arousability)

Fra trekkforelesning: Neuroticism: Anxious, depressed, guilt feelings, low self-esteem, tense, irrational, shy, moody, emotional.

Extraversion: Sociable, lively, active, assertive, sensation -seeking, carefree, dominant, surgent, venturesome.

Psychoticism: Aggressive, cold, egocentric, impersonal, impulsive, antisocial, unempatetic, creative, though-minded.

Både N og P er normale trekk, men representerer disposisjoner. Formulerte teorier om den biologiske basisen. Fenotypiske personlighetstrekk linket til biologiske prosesser.

5. Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet.

Kjønnsforskjeller omtales i flere kapitler, men her bør fokuset ligge på kap 17(16 i gammel bok). Teoriene som gjennomgåes er Sosialiseringsteori(sosial læringsteori), Hormon-teorier(x:testosteron) og Evolusjonspsykologisk teori. Boken skisserer også et integrert perspektiv. Fra slide (NB- ikke ventet at alt herfra skal med): Hva er problemet med å studere kjønnsforskjeller?

–Reflekterer egentlig bare kjønnsstereotypier og ikke objektive beskrivelser av virkeligheten

–Strider mot de "egalitære idealene" og visse politiske agendaer

–Feiltolkning av små og marginale forskjeller der kjønnslikhet og variasjon INNAD i kjønnene er mer typisk enn gjennomsnittlige forskjeller mellom kjønnene

–Historiske milepæler: Maccoby & Jacklyn (1974) "The psychology of sex differences"; 1992 krav om inkludering av begge kjønn ved søkning av midler til forskningsprosjekter. Sosialisering og Sosial rolleteori (Bandura, 1977; Eagly & Wood, 1999)

–Modellæring og vikarierende forsterkning

–"Kjønnet" leking og grensesetting (Lytton & Romney, 1991)

–Restriksjoner på seksuell utfoldelse

–Organisering av samfunnet gir kvinner og menn ulike roller. Rollene følger av fysiske forskjeller mellom kjønnene og omsorg for avkom.

–Krysskulturelle empiriske funn (Schmitt, 2008) i kjønnsforskjeller i personlighetstrekk. Hormonelle teorier

–Testosteron, organiseringen/maskuliniseringen av hjernen og preferanse for leker.

–Fritt (sirkulerende) testosteron: knyttet til aggresjon, dominas og valg av karriære.

–Variasjoner over kvinners menstruasjonssyklus: seksuelt initiativ (motivasjon og fantasier) og partnerpreferanser

–Status og dominans i en flokk gir også økte nivåer av testosteron hos primater. Evolusjonspsykologisk teori

–Like og ulike adaptive problemer kvinner og menn har møtt på i EEA (i det miljøet som formet oss som mennesker)
–Pardannelse (mating) og reproduksjon
–Minimal foredreinvestering (Trivers, 1972)
–Seksuelle strategier (korttids- og langtids)
–Error management og cross-sex mind-reading

6. Gjør rede for og sammenlign to modeller som beskriver sammenhengen mellom personlighet og helse. Hvilke to modeller du vil sammenligne velger du selv.

Modellene i pensum er:

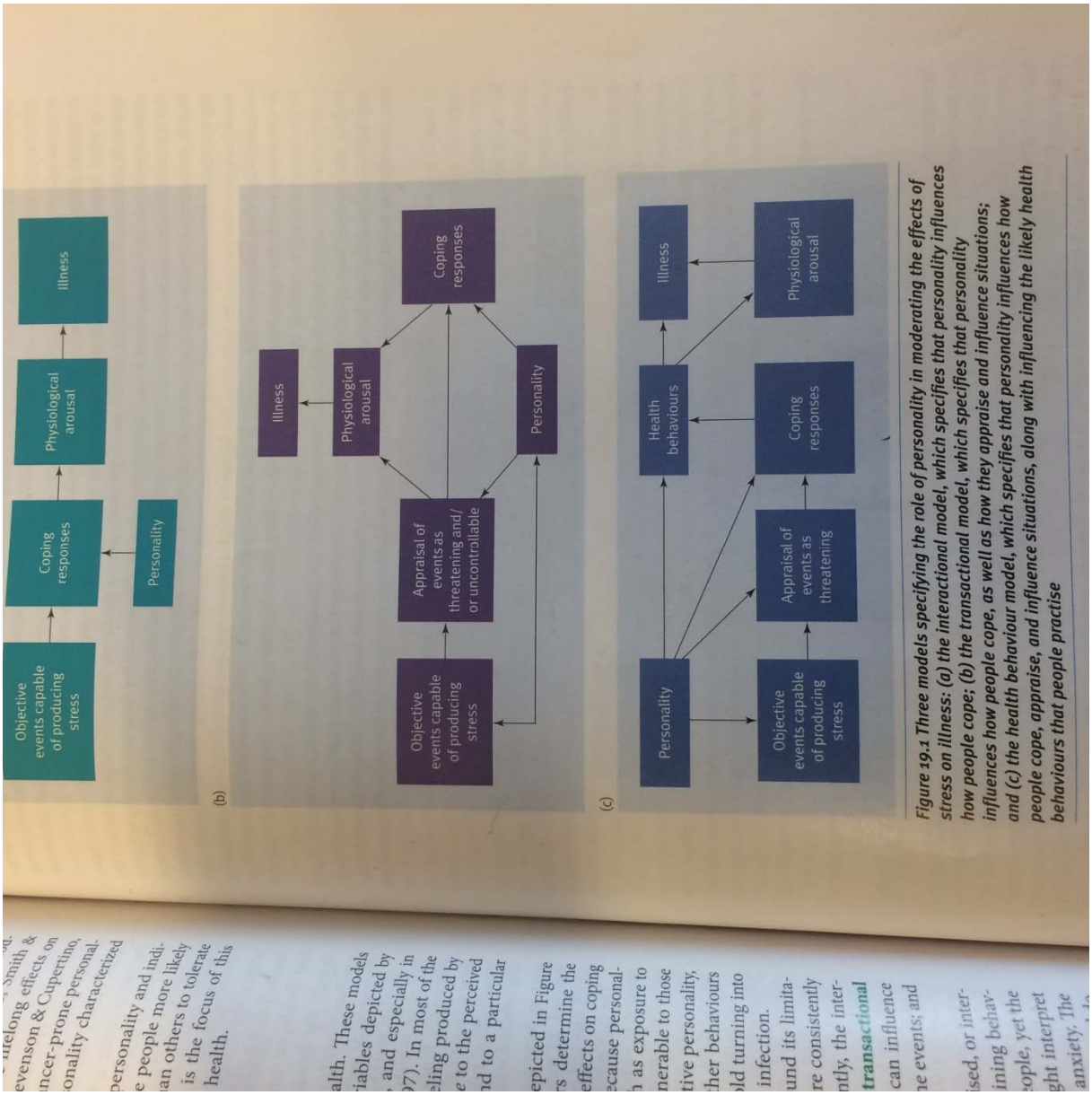

Figure 19.1 Three models specifying the role of personality in moderating the effects of stress on illness: (a) the interactional model, which specifies that personality influences how people cope; (b) the transactional model, which specifies that personality influences how people cope, as well as how they appraise and influence situations; and (c) the health behaviour model, which specifies that personality influences how people cope, appraise, and influence situations, along with influencing the likely health behaviours that people practise

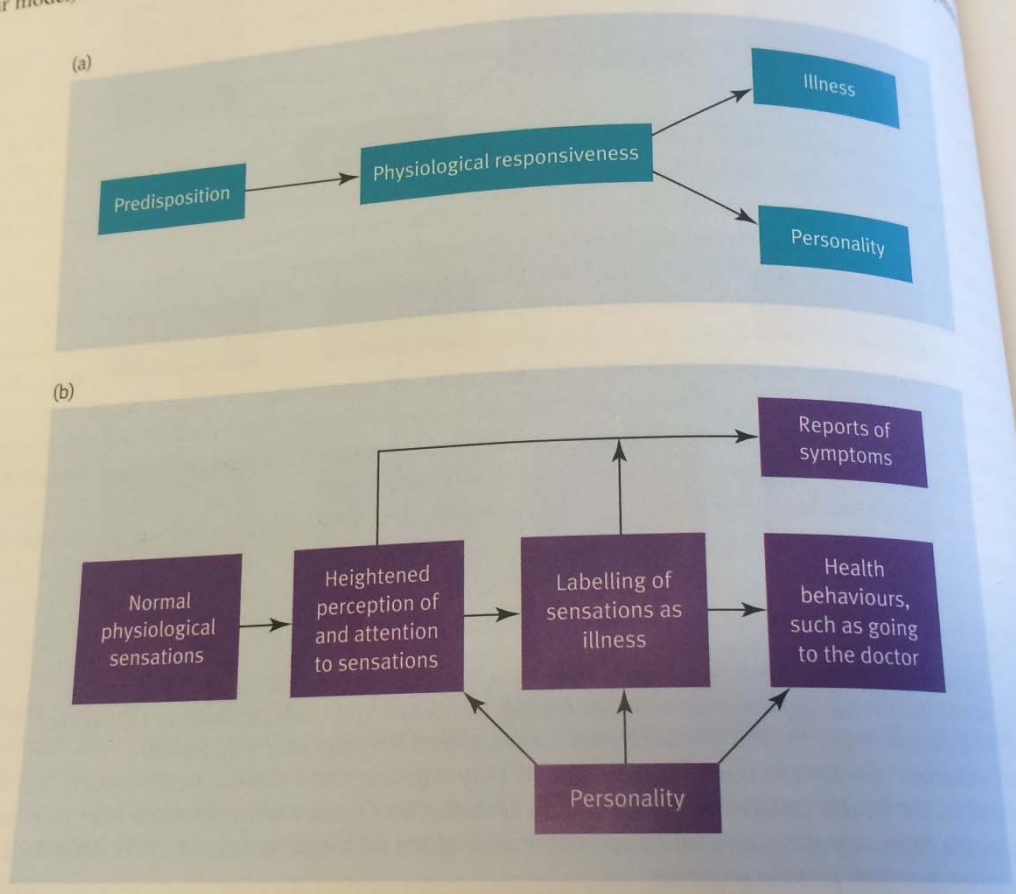

Figure 19.2 Additional models of the relationship between personality and health: (a) the predisposition model, which holds that personality and health are related due to a common predisposition; and (b) the illness behaviour model, which specifies how personality might influence whether or not a person would seek medical attention or report illness symptoms

Answer all of the questions below

1. Describe how personality traits are associated with the evocation of other people's reactions.
2. Give an account for personality development according to Freud's theory
3. Give an account for individual differences in emotions
4. Describe Eysenck's personality theory and discuss differences and similarities between his model and the Big Five/FFM model
5. Give an account for different theories about sex differences in personality
6. Describe and compare <u>two</u> different models of the personality-illness connection.

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Institutt for psykologi

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 – personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Eva Langvik

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 14. desember 2017

Eksamenstid (fra-til): 09:00-13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Målform/språk: Bokmål

Antall sider (uten forside): 1

Antall sider vedlegg: 0

Informasjon om trykking av eksamensoppgave

Originalen er:

1-sidig ☐ **2-sidig** ☐

sort/hvit ☐ **farger** ☐

skal ha flervalgskjema ☐

Kontrollert av:

Dato Sign

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

Oppgave 1: Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet. Hvilke utfordringer er knyttet til studier av kjønnsforskjeller?

Oppgave 2: Gjør rede for Grays teori om sensitivitet til belønning og straff og hvordan denne kan sees i sammenheng med Eysencks personlighetsteori.

Oppgave 3: Diskuter sammenhengen mellom nevrotisisme og helse

Oppgave 4: Gjør rede for Freud's teori om personlighetsutvikling

Oppgave 5: Gjør rede for dimensjonen morningness-eveningness

Oppgave 6: Diskuter bidraget fra den kognitive tilnærmingen til å forstå personlighet

Generell informasjon til sensorene og sensorveiledning

Alle oppgavene skal besvares, men en ubesvart oppgave gir ikke automatisk stryk. Det er totalvurderingen av besvarelsen som er avgjørende, og meget gode besvarelser på noen av oppgavene kan trekke opp.
Det er naturlig, gitt oppgavene, at studentene bruker mer tid/plass på å besvare noen av oppgavene enn andre. Men alle oppgavene teller like mye.

Oppgave 1: Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet. Hvilke utfordringer er knyttet til studier av kjønnsforskjeller?

Kjønnsforskjeller omtales i flere kapitler, men her bør fokuset ligge på kap 17(16 i gammel bok). Teoriene som gjennomgås er Sosialiseringsteori(sosial læringsteori), Hormon-teorier(x:testosteron) og Evolusjonspsykologisk teori. Boken skisserer også et integrert perspektiv.
Fra slide (NB- ikke ventet at alt herfra skal med): Hva er problemet med å studere kjønnsforskjeller?
–Reflekterer egentlig bare kjønnsstereotypier og ikke objektive beskrivelser av virkeligheten
–Strider mot de "egalitære idealene" og visse politiske agendaer
–Feiltolkning av små og marginale forskjeller der kjønnslikhet og variasjon INNAD i kjønnene er mer typisk enn gjennomsnittlige forskjeller mellom kjønnene
–Historiske milepæler: Maccoby & Jacklyn (1974) "The psychology of sex differences"; 1992 krav om inkludering av begge kjønn ved søkning av midler til forskningsprosjekter. Sosialisering og Sosial rolleteori (Bandura, 1977; Eagly & Wood, 1999)
–Modellæring og vikarierende forsterkning
–"Kjønnet" leking og grensesetting (Lytton & Romney, 1991)
–Restriksjoner på seksuell utfoldelse
–Organisering av samfunnet gir kvinner og menn ulike roller. Rollene følger av fysiske forskjeller mellom kjønnene og omsorg for avkom.
–Krysskulturelle empiriske funn (Schmitt, 2008) i kjønnsforskjeller i personlighetstrekk. Hormonelle teorier

–Testosteron, organiseringen/maskuliniseringen av hjernen og preferanse for leker.
–Fritt (sirkulerende) testosteron: knyttet til aggresjon, dominas og valg av karriære.
–Variasjoner over kvinners menstruasjonssyklus: seksuelt initiativ (motivasjon og fantasier) og partnerpreferanser
–Status og dominans i en flokk gir også økte nivåer av testosteron hos primater. Evolusjons-psykologisk teori
–Like og ulike adaptive problemer kvinner og menn har møtt på i EEA (i det miljøet som formet oss som mennesker)
–Pardannelse (mating) og reproduksjon
–Minimal foredreinvestering (Trivers, 1972)
–Seksuelle strategier (korttids- og langtids)
–Error management og cross-sex mind-reading

Oppgave 2: Gjør rede for Grays teori om sensitivitet til belønning og straff og hvordan denne kan sees i sammenheng med Eysencks personlighetsteori.

Jeff Gray lagde en teori om belønningssensitivitet basert på to hypotetiske hjernesystemer. Han kalte disse BAS og BIS.
BAS står for Behavioral Approach System og responderer på belønning. Her ønsker man å øke belønningen.
Mens BIS står for Behavioral Inhibition System og responderer på straff. Dette systemet er ansvarlig for angst. Etter Grays sin teori vil individer respondere ulikt på læring etter hvilket system man skårer høyt og lavt på.

Eysenck benyttet seg av Grays sin teori i sin egen biologiske trekkteori, da spesielt relatert til Ekstraversjon (E). Eysencks personlighetstaksonomi bestod av 3 supertrekk 1.) Ekstraversjon 2.) Nevrotisisme og 3.) Psykotisisme. For han var det viktig at trekkene viste arvbarhet og et fysiologisk grunnlag.

Eysenck utviklet teorien om ARAS – Ascending Reticular Activation System). Dette var et system i hjernestammen som regulerte graden av opphisselse/våkenhet. Ekstroverte ønsker å øke graden av våkenhet, mens introverte vil senke graden av våkenhet. Knyttet dette opp til Hebbs teori om optimal våkenhet. Hos introverte er de sensoriske portene mer åpne, mens hos introverte er de mer lukket av. Hebb tenkte seg at alle prøvde å oppnå et optimalt nivå av våkenhet. Gjennom å redusere eller øke stimuli. Introverte og ekstroverte er like på baseline arousal, men forskjellen viser seg i stimuli responsen. Introverte reagerer kraftigere på stimuli, og er i så måte mer opphissbare enn ekstroverte.

Eysenck fant sitt fysiologisk grunnlag for E i ARAS som kan knyttes opp mot Grays BIS og BAS.

Oppgave 3: Diskuter sammenhengen mellom nevrotisisme og helse

Her bør studentene forklare hva nevrotisisme er, at det er en av de 5 store i Femfaktormodellen. Deretter er oppgaven ganske åpen. Studentene kan feks beskrive sammenhengen mellom nevrotisisme og stress – hva stress er. Studentene kan også velge å beskrive en eller felre av modellene for sammenhengen mellom personlighet og stress/sykdom. Modellene er: Helseatferdsmodellen, transaksjonsmodellen, interaksjonsmodellen, predisposisjonsmodellen og sykdomsmodellen. Det er også

fint om studentene diskuterer hva som påvirker hva, men påpeker at i følge trekkteorien er personligheten ganske stabil så det er mer sannsynlig at nevrotisisme påvirker helse enn motsatt. Studentene kan også velge å si noe om hvordan nevortisisme og helse kan måles i forskning.

Oppgave 4: Gjør rede for Freud's teori om personlighetsutvikling

Sentrale punkt: Psykisk energi motiverer all menneskelig aktivitet, sex og aggresjon grunnleggende instinkter. Personligheten beskrives i en topografisk modell bestående av Id, ego og superego som styrer instinktene og hvor underbevisstheten dominerer. Psykoanalytisk personlighetsteori beskriver hvordan mennesker håndterer sine seksuelle og aggressive instinkter. Ego er den delen som utøver kontroll/virkelighetsorientert. Id/superego forholder seg ikke til virkeligheten. Personlighetsutvikling i Freud's teori er knyttet til de psyko-seksuelle stadiene. Personligheten er formet etter at man har gått igjennom disse stadiene. Hve fase har sine konflikter, og hvordan disse løses fører til ulik personlighet. Psyko-seksuell stadie-teori. Oral fase, anal fase, phallic fase, latency fase, og genital stage. En teori om både normal og abnormal P-utvikling. Fra boka» « we are all born with a drive for sexual pleasure (the id) but that the constraints of civilized society limit the ways we can satisfy that drive. (..) all go through a series of (…) conflicts between our desire for pleasure and the demands (..). The nature of the conflicts and the stages (..) are universal, but the specific instances and outcomes are unique. Parts of our personalities are shaped at each stage by the particular way we resolve the conflict" Essensen I det over må være med i besvarelsen av denne oppgaven.

Oppgave 5: Gjør rede for dimensjonen morningness-eveningness

Morningness-eveningness måler preferanse for døgnlengde, noen kaller det et personlighetstrekk, andre ikke. M/E måler en dimensjon, og de fleste individer skårer på midten av dimensjonen. De som skårer høyt på morningness foretrekker et kortere døgn enn de som skårer høyt på eveningness. De som skårer høyt på morningness har høyere kroppsstemperatur og aktivitetsnivå tidligere på døgnet, og har en tidligere dropp i kroppstemperatur på kvelden enn de som skårer høyt på eveningness, de liker også å stå opp tidligere og legge seg tidligere enn de som skårer høyt på eveningness. Pluss om studentene nevner eksperimenter med "free running", hvor individer oppholder seg i en bunker uten dagslys og får velge selv når de får sove. Også pluss om studentene nevner spørreskjemamål på M/E som feks Horne & Ostbergs skala eller Diurnal Scale, og om de sier noe om spørsmål som kan være med i slike spørreskjema, som feks spørsmål om når man foretrekker å stå opp. M/E kan også måles med kroppstemperatur. Også fint om de nevner noe om M/E og skiftarbeid. Dette er en ganske spesifikk oppgave og man kan forvente at studentene skriver kortere på en slik oppgave kontra de andre i settet.

Oppgave 6: Diskuter bidraget fra den kognitive tilnærmingen til å forstå personlighet

Dette er en ganske åpen oppgave, men sentralt er diskusjon om definisjon av personlighet. Kognitive teorier fokuserer på kognitive skjema og kognitive prosesser, og hvordan hva man tenker, tolker, husker, ønsker og forventer om verden avgjør hvordan man er som person. Studentene kan velge å fokusere på noen kognitive teorier mer enn andre feks hvordan persepsjon (eg. Fokus på detaljer eller ikke) er forskjellig mellom individer, individuelle forskjeller i sensitivitet, eller Kellys konstruktive teori som kort sagt går ut på at individer selv kan konstruere hvem de er gjennom egne tanker. Studentene kan trekke inn teorien om Locus of control, som omhandler om individer har indre eller ytre fokus for hva de mener styrer egne og ytre handlinger. En annen relevant teori er

Becks skjemateori som omhandler hvordan persepsjon, tolkning og attribusjon av mening om verden er viktig for å forme individets personlighet.

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Psykologisk institutt

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 – Personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Eva Langvik

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 14. desember 2016

Eksamenstid: 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Målform/språk: Bokmål

Antall sider (uten forside): 1

Antall sider vedlegg: 0

Informasjon om trykking av eksamensoppgave
Originalen er:
1-sidig ☐ **2-sidig** ☐
sort/hvit ☐ **farger** ☐
skal ha flervalgskjema ☐

Kontrollert av:

Dato Sign

Merk! Studenter finner sensur i Studentweb. Har du spørsmål om din sensur må du kontakte instituttet ditt. Eksamenskontoret vil ikke kunne svare på slike spørsmål.

Besvar <u>alle</u> oppgavene

1. Gjør rede for Circumplex-modellen

2. Gjør rede for likheten og forskjellen mellom trekk og motiver

3. Gjør rede for genotype-miljø korrelasjon (genotype-environment correlation)

4. Gjør rede for Eysenck's personlighetsteori

5. Gjør rede for Freuds syn på strukturen av personlighet.
   Gjør rede for de ulike teknikkene psykoanalytikere benytter for å avdekke det ubeviste

6. Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet

Sensorveiledning PSY1016/PSYPRO4116

Høst 2016

Besvar alle oppgavene

1. Gjør rede for Circumplex-modellen

Løsningsforslag: Er å finne innenfor det disposisjonelle domenet. CM beskriver interpersonlig atferd ved hjelp av to dimensjoner, utveksling av varme (love) og status (dominans).

Fra slide: Leary og Wiggins beskriver interpersonlige trekk – sosial utveksling av

1. Status

2. Kjærlighet/varme

• Tre fordeler med Wiggin's Circumplex

1. Gir en eksplisitt definisjon av interpersonlig atferd

2. Spesifiserer forholdet mellom hvert enkelt trekk med alle andre trekk i modellen

• Beliggenhet (trekk som ligger nært er like)

• Bipolaritet (trekk rett ovenfor hverandre er motsatt)

• Ortogonalt (trekk vinkelrett ovenfor hverandre er uavhengig).

3. Inviterer til forskning på områder ved psykologisk fungering som er blitt oversett.

2. Gjør rede for likheten og forskjellen mellom trekk og motiver:

Stikkord/løsningsforslag: Felles for alle domenene, forstå menneskelig atferd; hvorfor man gjør som man gjør.. Mot. Mer spesifikk på hva folk ønsker.

Intrapsykisk fordi: indre behov og drifter, motiver kan være ubeviste, belager seg på projektive teknikker.

Likt med Disp/trekk: Folk er forskjellige ift grad av motiv, disse forskjellene kan måles, -forskjellene er assosiert med livsutfall (motiver predikerer), forskjellene er relativt stabile, og gir oss svar på hvorfor mennesker gjør det de gjør. Forklarer atferd.

3. Gjør rede for genotype-miljø korrelasjon (genotype-environment correlation)

Løsningsforslag i stikkord: Svar: G-E-C omhandler ulike måter miljøet påvirker det genetiske uttrykket. Geners interaksjon med miljøet skjer gjennom Passiv G-E-C, hvor f.eks. foreldre gir både gener og miljø til barna. Reaktiv G-E-C skjer ved ulik respons til ulik genotype, og aktiv G-E-C oppstår når noen med en gitt genotype aktivt oppsøker og skaper sitt miljø (velger ekstremsport). G-E-C kan være positive og negative (hemme og fasilitere).

4. Gjør rede for Eysenck's personlighetsteori

- Sentrale aspekt som må med: Eysenck PEN-modell (Psykotisisme, Ekstroversjon, Nevrotisisme), tre trekk, hierarkisk, som FFM, beskrives både i trekk-kapitlet og i det biologiske domenet. Stikkord: Fokus på teori, fysiologisk grunnlag, aktiverbarhet. Forskjeller i antall trekk og betydningen/nødvendighet av teori. PEN-modellen stammer ikke fra en leksikalsk tilnærming, men teoretisk. Fra slide om Eysenck sin modell: Eysencks biologiske personlighetsmodell•Tre supertrekk i PEN-modellen
- •Biologisk grunnlag for tekkene viktig
- •ARAS: ascending/øvre retikulær aktiveringssystem i hjernestammen
- •Hebb: Optimalt aktiveringsnivå

- •Likt aktiveringsnivå ved ingen/liten stimuli hos introverte og ekstroverte
- •Forskjellen ligger i hvor aktiverbar man er (arousability)
- Fra trekkforelesning: Neuroticism: Anxious, depressed, guilt feelings, low self-esteem, tense, irrational, shy, moody, emotional.
- Extraversion: Sociable, lively, active, assertive, sensation -seeking, carefree, dominant, surgent, venturesome.
- Psychoticism: Aggressive, cold, egocentric, impersonal, impulsive, antisocial, unempatetic, creative, though-minded.
- Både N og P er normale trekk, men representerer disposisjoner. Formulerte teorier om den biologiske basisen. Fenotypiske personlighetstrekk linket til biologiske prosesser.

5. Gjør rede for Freuds syn på strukturen av personlighet. Gjør rede for de ulike teknikkene psykoanalytikere benytter for å avdekke det ubeviste

- Stikkord: den topografiske modellen som beskriver Id, ego og superego, det ubevisste, prebevisste og bevisste. Rørsystem og trykk-tank, ventiler osv metafor beskrevet i boken. ID: psykisk energi, behovstilfredstillelse, Ego, Executive of personality, sekundære tankeprosesser. Ego er rørleggeren. (utvikles i de to første årene, realitetsprinsipp). Superego, ved 5-årsalderen,- ønsker å stenge alle ventiler (jfr metafor i pensumbok), moralsk styringsprinsipp,
    - Teknikker for å avdekke det ubeviste: Målet med psykoanalyse er å gjøre det ubeviste bevisst. Standardteknikker er: Fri assosiasjon, drømmer og drømmeanalyse (manifest og latent innhold). Projektive teknikker

6. Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet:
Kjønnsforskjeller omtales i flere kapitler, men her bør fokuset ligge på kap 17(16 i gammel bok). Teoriene som gjennomgås er Sosialiseringsteori(sosial læringsteori), Hormon-teorier(x:testosteron) og Evolusjonspsykologisk teori. Boken skisserer også et integrert perspektiv.
Fra slide (NB- ikke ventet at alt herfra skal med): Hva er problemet med å studere kjønnsforskjeller?
–Reflekterer egentlig bare kjønnsstereotypier og ikke objektive beskrivelser av virkeligheten
–Strider mot de "egalitære idealene" og visse politiske agendaer
–Feiltolkning av små og marginale forskjeller der kjønnslikhet og variasjon INNAD i kjønnene er mer typisk enn gjennomsnittlige forskjeller mellom kjønnene
–Historiske milepæler: Maccoby & Jacklyn (1974) "The psychology of sex differences"; 1992 krav om inkludering av begge kjønn ved søkning av midler til forskningsprosjekter. Sosialisering og Sosial rolleteori (Bandura, 1977; Eagly & Wood, 1999)
–Modellæring og vikarierende forsterkning
–"Kjønnet" leking og grensesetting (Lytton & Romney, 1991)
–Restriksjoner på seksuell utfoldelse
–Organisering av samfunnet gir kvinner og menn ulike roller. Rollene følger av fysiske forskjeller mellom kjønnene og omsorg for avkom.

–Krysskulturelle empiriske funn (Schmitt, 2008) i kjønnsforskjeller i personlighetstrekk. Hormonelle teorier
–Testosteron, organiseringen/maskuliniseringen av hjernen og preferanse for leker.
–Fritt (sirkulerende) testosteron: knyttet til aggresjon, dominas og valg av karriære.
–Variasjoner over kvinners menstruasjonssyklus: seksuelt initiativ (motivasjon og fantasier) og partnerpreferanser
–Status og dominans i en flokk gir også økte nivåer av testosteron hos primater. Evolusjonspsykologisk teori
–Like og ulike adaptive problemer kvinner og menn har møtt på i EEA (i det miljøet som formet oss som mennesker)
–Pardannelse (mating) og reproduksjon
–Minimal foredreinvestering (Trivers, 1972)
–Seksuelle strategier (korttids- og langtids)
–Error management og cross-sex mind-reading